

„Čtení literárních příspěvků Romano suno pro mě bylo inspirativní. Romský jazyk, ač jsem Romka, ve svém životě příliš nepoužívám. Při čtení příspěvků jsem si připomněla, jak je romský jazyk krásný. Některé příspěvky mě od srdce rozesmály, některé zas rozesmutněly. Měly tak silný příběh, že na ně nikdy nezapomenu. Některé mi připomněly mé dětství. Bylo mi ctí být v porotě Romano suno.“

Věra Cvoreňová, dlouhodobě pracuje v klubech pro děti

„Letošní rok jsem byla poprvé oslovena účastnit se jako porotce literární soutěže Romano suno. Nabídka mě velice potěšila. Příspěvky, které jsem měla možnost číst, mě doslova očarovaly. Cítila jsem z nich opravdovost, touhu po rodinné soudržnosti, ale někdy také smutek. Potěšilo mě, že jsem z příspěvků necítila povýšenecké rady, ale spíše soucít a pochopení pro druhého. Na závěr bych chtěla napsat, že mi soutěž udělala velikou radost. Jsem ráda, že romština jako jazyk nejen stále žije, ale je také dále předávána.“

Iveta Kokyová, romská prozaička

ROMANO SUNO

Sborník příspěvků literární a výtvarné soutěže

ROMANO SUNO 2013

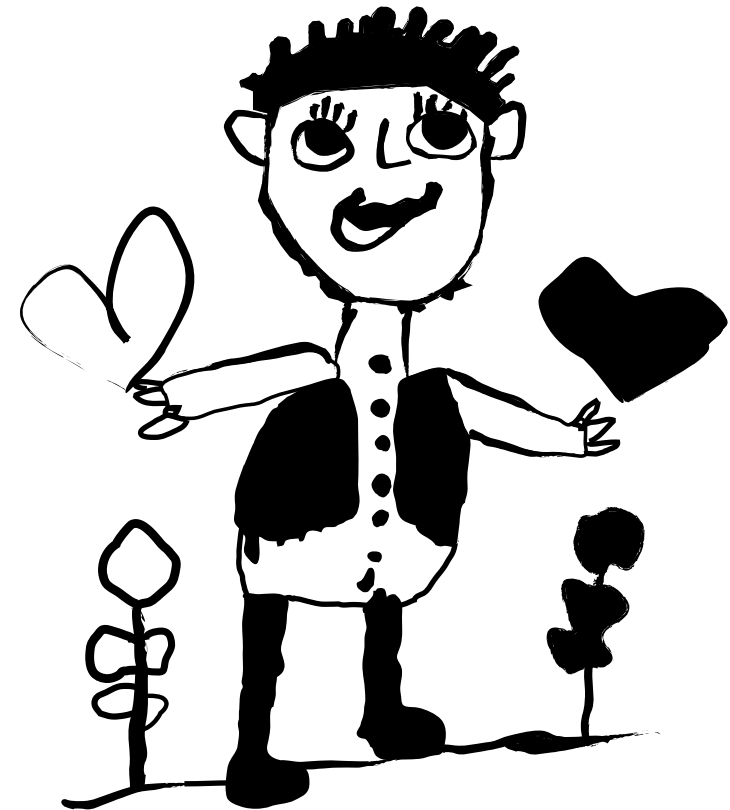
Sborník příspěvků literární a výtvarné soutěže

Úřad vlády České republiky

embassy

NOVÁ ŠKOLA, o.p.s.

Romano suno děkuje v tomto roce za podporu Úřadu vlády České republiky, Velvyslanectví USA v Praze, Českým kamenolomům, s. r. o., Nadačnickému fondu nakladatelství G+G, s. r. o., společnosti Olympus, portál, s. r. o. a Československé obchodní bance, a. s. Romano suno 2013 probíhá pod záštitou

Velvyslanectví USA v Praze, Společnosti Kores Praha, s. r. o., portál, s. r. o. a Československé obchodní bance, a. s. Romano suno 2013 probíhá pod záštitou Úřadu vlády ČR.

Praha 2013

ROMANO SUNO 2013

Sborník příspěvků literární a výtvarné soutěže

Vydala Nová škola, o. p. s.

Překlad z romštiny do češtiny: David Tišer

Překlad z češtiny do angličtiny: Markéta Hrbková

Korektura českého jazyka: Kristýna Hrdinková

Korektura romského jazyka: David Tišer, Marie Bořkovcová

Korektura anglického jazyka: Karolína Ryvolová

Koordinátor projektu: Marie Bořkovcová

Obálka: Terezie Chlībcová

Grafická úprava: Terezie Chlībcová

Tisk: Laurelin, s. r. o.

První vydání 200 ks

Kontakt:

Nová škola, o. p. s.

Křížíkova 344/6, Praha 8, 180 00

www.novaskolaops.cz

Doporučená cena: 110,- Kč

ISBN 978-80-903631-8-2

Obsah / Contents

Úvodní slovo 4–7
Introduction

Výsledky literární a výtvarné soutěže 8–9
Writing and Art Competition Results

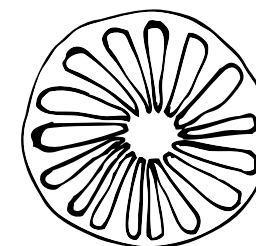
Literární příspěvky 1. věkové kategorie (1.–3. roč. ZŠ) 10–14
Writing Competition - 1st Category (1st to 3rd Grade)

Literární příspěvky 2. věkové kategorie (4.–6. roč. ZŠ) 15–25
Writing Competition - 2nd Category (4th to 6th Grade)

Literární příspěvky 3. věkové kategorie (7.–9. roč. ZŠ) 26–34
Writing Competition - 3rd Category (7th to 9th Grade)

Literární příspěvky 4. věkové kategorie (SŠ) 35–43
Writing Competition - 4th Category (secondary-school students)

Výtvarné příspěvky 44–55
Art Competition

Vážení čtenáři, milí soutěžící,

držíte v rukou knížku obsahující desítky příběhů, výpovědí a úvah dětí a náctiletých. Jedná se o výběr toho nejlepšího ze stovek prací, které jejich autoři poslali k nám do Nové školy, aby se zúčastnili již 16. ročníku literární a výtvarné soutěže Romano suno.

Romano suno znamená v překladu „romský sen“. Cílem soutěže je povzbudit ty, kteří romsky mluví, aby romsky i psali – o sobě a svých zkušenostech, o světě, ve kterém žijí. Při četbě sborníku můžete do světa těchto dětí a mladých lidí nahlédnout i vy.

Pro každý ročník Romano suna vybíráme jiná témata. Těmi letošními byla:

Kdy jsem se nejvíc bál?

Kana nekbuter daravas?

Co by bylo jiné, kdybych se narodil jako Čech?¹

So bi ulahas aver, te bi uliřom sar raklo?

Kdy mi bylo nejlépe?

Kana sas mange nekfeder?

Co bych dělal, kdyby se ze mě stal milionář?²

So bi keravas, te bi mandar ačhelas milionaris?

Přál jsem si někdy umět romsky?²

Kamavas varekana te džanel romanes?

V literární porotě letos zasedly Karolína Ryvolová (romistka a publicistka), Ivetta Kokyová (prozaička), Renáta Berkyová (básnířka) a Věra Cvoreňová (pracovnice v klubech pro děti). Výtvarná porota sestávala ze dvou výtvarníků: Ladislavy Gažiové a Antonína Střížka. Kromě poroty letos vybral a Ceny Českých kamenolomů, s. r. o., udělil dlouhodobý sponzor a spolupracovník Romano suna pan Babšický. Své vítěze si zvolili také středoškolští studenti.

Svůj jazyk si Romové uchovali po tisíc let. Poslední půlstoletí však romštinu v Česku předává dalšímu pokolení stále méně rodičů, a tak dnes mluví romsky zhruba

třetina romských dětí. K zanikání romštiny jako živého jazyka přispěla kromě jiného také asimilační politika minulého režimu, kdy byla romština považována za přežitky bránící Romům v integraci. Tento přístup přetrvává dodnes, ačkoli je v rozporu s jinak obecně akceptovaným názorem, že znalost jakéhokoli jazyka představuje pro člověka bohatství. V případě romštiny jako by to neplatilo. V Romano sunu se proto snažíme pro aktivní účast na soutěži získat i spolužáky romských mluvčích (ti mohou přispívat do výtvarné části) a ukázat jim, že romština je plnohodnotný jazyk jako každý jiný.

Všem účastníkům děkujeme za jejich příspěvky, vítězům letošního Romano suna gratulujeme. Všechny práce nás moc potěšily a těšíme se na setkání s novými příspěvky v dalším ročníku soutěže.

Na závěr jsme vybraly část textu, ve kterém romistka Karolína Ryvolová popsalá své zkušenosti z působení v porotě: „V Romano sunu se dostávám k současnější podobě romštiny, než jakou jsem se učila ve škole a jakou jsem zvyklá slyšet a číst od romských pamětníků. Ještě důležitější než setkání se současnou romštinou je pro mě ale příležitost nahlédnout do duše romských dětí a náctiletých, kteří nebojácně popisují svou každodenní drsnou realitu. I když soutěžící zasílají také spoustu veselých příspěvků, které co do kvality romštiny mohou být klidně lepší, drsné příběhy z ubytoven, dětských domovů a nepřátelského školního prostředí se mi zadírají pod kůži a zůstávají se mnou dávno po ukončení soutěže. Moje hlavní poznání za uplynulé dva roky v porotě je to, že romské dítě přestává být dítětem daleko dříve než neromské a nesnadnost svého postavení ve společnosti přijímá s nadhledem hodným stoika. Taková pokora mě naplňuje posvátnou úctou.“

Hezké a někdy více, někdy méně příjemné, ale hlavně zajímavé čtení Vám přeje

Máša Bořkovicová a Barbora Šebová, koordinátorky Romano suna

¹ Jako *Čech/Česka* je zde přeloženo romské slovo *raklo/rakli*. Přesnější by bylo použít *neromský chlapec/dívka*, což je sice korektní, ale nepříliš rozšířený překlad. V tomto případě jsme upřednostnili srozumitelnost a plynulost čtení. Stejně tak jsme nechávali slovo *Čech* v tomto významu v původních překladech a užívali ho i v překladech Nové školy.

² Poslední téma bylo určeno především pro děti, které k romštině nějaký vztah mají, ačkoli ji už samy aktivně neovládají. Příspěvky na toto téma proto bylo možné posílat i v češtině.

Dear readers and competitors,

the volume in your hands contains tens of stories, testimonies and reflections of children and teenagers. We have selected the best from the hundreds of works, which Nová škola, the organiser of the writing and art competition Romano Suno, received in the 16th year of its existence.

Romano Suno means "Romany³ dream". The aim of the competition is to encourage those who speak Romani to also use it in writing - about themselves, about their experiences and the world they live in. Reading their stories offers the reader a glimpse of their lives.

We choose different topics for every year of Romano Suno. This year the topics were as follows:

The time I was the most frightened

What would be different if I had been born a Czech?⁴

When I was feeling the best

What would I do if I were a millionaire?

Have you ever wanted to speak Romani?⁵

This year's jury for writing was Karolína Rývolová (Romany studies graduate and journalist), Iveta Kokyová (prose writer), Renáta Berkyová (poet) and Věra Cvoreňová (youth-club worker). The art jury consisted of two artists, Ladislava Gažiová and Antonín Střížek. Mr Babšický, the traditional sponsor and collaborator of Romano Suno, awarded The Prize of České Kamenolomy Ltd. and secondary-school students also selected their winners.

The Roma have retained their language for centuries but for the last fifty years or so, fewer and fewer parents have been passing it on to the next generation. As a consequence, only about a third of Romany children speak Romani. The assimilation policy of the previous regime defined the Romany language as an obstacle

³ In this text, "Romany" is used as an adjective pertaining to the Roma and "Romani" as a noun meaning "the Romany language" or "the language of the Roma".

⁴ The term "Czech" here is a translation of the Romany word *raklo/rakli*. It would be more precise and politically correct to say "a non-Romany boy/girl", but these expressions are not frequently used or indeed spread. We have chosen comprehensibility and fluency of reading over political correctness. For the same reason we have left the word "Czech" in the original texts and used it also in Nová škola translations.

⁵ The last topic was mostly for children who relate to Romani, but cannot use it actively. The texts for this topic were available also in Czech.

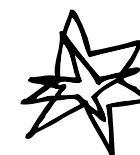
to integration, which is why many Roma nowadays do not use it or indeed know it, despite the general consensus that any language one knows is a source of enrichment. It would seem that as far as Romani is concerned, it is not true. This is why we also try to encourage the schoolmates of Romany speakers to participate. They can draw a picture for the visual-arts part of the competition, and in the process discover that Romani is a language like any other.

We would like to thank all the participants for their contributions and congratulate this year's winners. The works made us all very happy and we are already excited by the prospects of next year's competition.

By way of conclusion, we would like to quote from a text in which Karolína Rývolová described her experience of being a member of the jury: *"In Romano Suno, I encounter contemporary Romani, which differs from the one I was taught at school and which I am used to hearing from elderly Roma. But the opportunity to look into the souls of Romany children and teenagers, who openly describe the harshness of their everyday reality, is much more important to me. Although the competitors also submit many cheerful stories, some of which are written in excellent Romani, it is those grim stories from workers' hostels, children's homes and hostile school environments that get under my skin and which stay with me for a long time after the competition has finished. The main discovery I have made over the two years of being a member of the jury is that Romany children's childhood is much shorter than that of the non-Romany children's; and that Romany children accept their difficult position within Czech society with admirable stoicism. Their humility fills me with deep respect."*

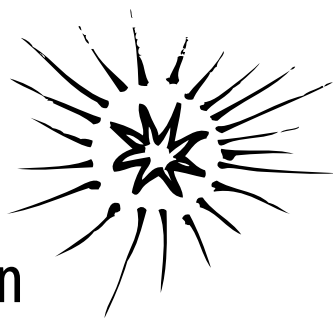
We wish you a pleasant, sometimes not so pleasant but above all interesting read.

Máša Bořkvcová and Barbora Šebová, coordinators of Romano suno

Výsledky literární a výtvarné soutěže

Writing and Art Competition Results Romano Suno 2013

Literární část soutěže / Writing Competition

1. kategorie (1.–3. roč. ZŠ) / 1st Category (1st to 3rd Grade)

1. místo / 1st place – **Ladislav Tulej**

2. místo / 2nd place – **Adrián Kandráč**

3. místo / 3rd place – **Renata Hlaváčová**

Cena Českých kamenolomů / České kamenolomy Prize – **Kateřina Bílá**

Cena středoškolských studentů / Secondary-school Students Prize – **Kristián Pecha**

2. kategorie (4.–6. roč. ZŠ) / 2nd Category (4th to 6th Grade)

1. místo / 1st place – **Anežka Cinová**

2. místo / 2nd place – **Amálie Kopřivová**

3. místo / 3rd place – **Jan Pecha**

Speciální cena za romštinu / Special Recognition for Romani – **David Kandráč**

Speciální cena za poezii / Special Recognition for Poetry – **Seyda Meryem Cetinbasová**

Cena Českých kamenolomů / České kamenolomy Prize – **Sabina Darvašová, Daniela Pechová**

Cena středoškolských studentů / Secondary-school Students Prize – **Veronika Baranová**

3. kategorie (7.–9. roč. ZŠ) / 3rd Category (7th to 9th Grade)

1. místo / 1st place + **Zvláštní cena od studentů z Gymnázia Jana Nerudy/**

Second-school Students Prize – **Denis Sivák**

2. místo / 2nd place – **Magda Gurecká**

3. místo / 3rd place – **Aneta Pompová**

Speciální cena za příběh / Special Recognition for a Story – **Denisa Slepčíková**

Cena Českých kamenolomů / České kamenolomy Prize – **Hedvika Gebertová,**

Martina Horvátová, Anton Beňák

4. kategorie (středoškoláci) / 4th Category (secondary-school students)

1. místo / 1st place – **Michaela Horváthová**

2. místo / 2nd place – **Monika Brůžková**

3. místo / 3rd place – **Matylda Jóniová**

Speciální cena za příběh / Special Recognition for a Story – **Jarmila Botošová**

Cena Českých kamenolomů / České kamenolomy Prize – **Marie Danyová**

Výtvarná část soutěže / Art Competition

1. kategorie (1.–3. roč. ZŠ) / 1st Category (1st to 3rd Grade)

1. místo / 1st place – **Nikola Kocaj**

2. místo / 2nd place – **Gábina Balogová**

3. místo / 3rd place – **Martin Mikuláš**

Speciální cena barevnosti / Special Recognition for Colour – **Derek Kandráč**

Speciální cena za kresbu / Special Recognition for Drawing – **Ladislav Tulej**

2. kategorie (4.–6. roč. ZŠ) / 2nd Category (4th to 6th Grade)

1. místo / 1st place – **Marián Tulej**

2. místo / 2nd place – **Anna Šorfová**

3. místo / 3rd place – **Nikola Šimonová**

3. kategorie (7.–9. roč. ZŠ) / 3rd Category (7th to 9th Grade)

1. místo / 1st place – **Sára Videcká**

2. místo / 2nd place – **Daniel Dudy**

3. místo / 3rd place – **Petr Lajza**

Speciální cena za kompozici / Special Recognition for Composition – **Erik Stierand**

Speciální cena za figurální motiv / Special Recognition for Figure Drawing – **David Tulej**

4. kategorie (středoškoláci) / 4th Category (secondary-school students)

Speciální cena za dekoraci / Special Recognition for Decoration – **Matylda Jóniová**

Literární část soutěže Writing Competition

I. *kategorie* / 1st Category: 1st – 3rd grade

1.– 3. ročník ZŠ

1. místo - Ladislav Tulej, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 2. ročník

Kana daravas nekbuter

Vičínav pes Ladislav Tulej a hin mange 9 berš. Kamav tumenge te pisinel miro zažitkos, so man esas jekhvar pro Mikulašis.

Avri perlas jiv a amen savore užarahas andro klubos Zeferino pro Mikulašiš. Aňi mange na mišli-džom, kaj man avka darava. Sar avilas o Mikulašis andro klubos, ta hasavas. Ale sar avile o čerti, ta avilas pre ma kajsi dar, hoj na džanavas so te kerel. Kola čerti has trin. Ale fejs bengiňale. Palis phučelas o čerti la bibatar, ko na has lačno. A me angl'oda, neš avilas o Mikulašis, fejs somas nalačno. E bibi phendžas, hoj me. A o čerti man kamenas te čhivel andro gono. Kavka mek ňigda na daravas. Rovavas a o čerti man na mukenas. Palis man zachraňidžas o andelos. Jov esas nekhodneder. Phendžom lenge basňička a chudľom but cukri.

Som rado, kaj odoj esas o andělos. Fejs man daravas, hoj man imar lena andro peklos!

Kdy jsem se nejvíc bál

(překlad NŠ)

Jmenuji se Ladislav Tulej a je mi 9 let. Rád bych vám napsal o svém zážitku, co se mi jednou stalo na Mikuláše.

Venku sněžilo a my všichni čekali v klubu Zeferino na Mikuláše. Já si ani nemyslel, že se budu tak moc bát. Když dorazil Mikuláš do klubu, smál jsem se. Ale když přišli čerti, přišel na mě takový strach, že jsem nevěděl, co mám dělat. Ti čerti byli tři, ale opravdu strašní. Čerti se pak vyptávali tety, kdo zlobil. A já jsem, než ten Mikuláš přišel, zlobil opravdu hodně. Teta řekla, že já. Čerti se mě snažili nacpat do pytle. Tak příšerně jsem se nikdy nebál. Plakal jsem, ale čerti mě nepouštěli. Nakonec mě zachránil anděl. Ten byl nejhodnější. Pověděl jsem jim básničku a dostal hodně dobrot.

Jsem rád, že tam anděl byl. Hodně jsem se bál, že si mě opravdu vezmou do pekla!

The time I was the most frightened

My name is Ladislav Tulej and I am 9 years old. I would like to tell you what happened to me once on Saint Nicolas's Day. It was snowing outside and we were waiting for St. Nicolas's arrival at the Zeferino youth club. I didn't think that I would be so scared. When St. Nicolas arrived, I was laughing. But when the devils came in, such fear came over me, I didn't know what to do. There were three devils and all of them were terrifying. The devils asked our teacher who had been naughty. Before they arrived, I had been really bad. The teacher said that it was me. The devils wanted to put me into a bag. I have never been so scared. I was crying but they wouldn't let me go. Finally an angel saved me. She was the nicest out of all of them. I told them a poem and I got lots of sweets. I'm glad the angel was there. I was genuinely scared the devils would take me with them to hell!

2. místo - Adrián Kandráč, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 1. třída

Kana sas mange nekfeder

Vičínav pes Adrián Kandráč. Hin mange 8 berš a hin man miro dvojičkos. Vičinel pes Derek. Som vaš leske igen barikano, kaj man hin. Hin man mek duj phureder phrala, David the Denis. Jon hine phureder a na kamen pes amenca te bavinel. Vaš oda som ajso barikano, kaj man hin miro dvojičkos. Dikhav les fejs rado. Mek hin man duj nekfeder kamarata, o Staňik the o Mišo.

Idž mange esas nekfeder. Esas amen le Derekoa naroeňini a e daj the o dad perdal amende kerde bari oslava. Edaj amenge pekľas bari torta. Esas bari lačni. Vičindam savore amare kamaraten. Chudľam but darki the gulipena. Somas nejbarikaneder pro svetos.

Palikerav fejs mira dake the mire dadeske, kaj amenge kerde kajsi bari oslava. ňigda upre na pobisterava. Dikhav len fejs rado!

Kdy mi bylo nejlépe

(původní překlad)

Jmenuji se Adrian Kandráč, je mi 8 let a mám svoje dvojče Dereka. Jsem za to moc šťastný, že ho mám. Mám ještě dva bratry, Davida a Denise. Oni jsou starší a nechtějí si s námi hrát. Proto jsem rád, že mám to svoje dvojče. Mám ho moc rád. A ještě mám dva nejlepší kamarády, Stanika a Míšu.

Včera mi bylo moc dobře. Měli jsme s Derekem narozeniny a mamka s tatškou nám uspořádali velikou párty. Mamka nám upekla velký dort, který byl moc dobrý. Pozvali jsme hodně svých přátel a kamarádů. Dostali jsme spoustu dáreků a sladkostí. Byl jsem nejšťastnější na světě.

Moc mamince a tatškovi děkuji, že nám uspořádali takovou oslavu. Nikdy na ni nezapomenu. Mám je moc rád!

When I was feeling the best

My name is Adrian Kandráč, I'm eight years old and I have a twin brother called Derek. I am really happy I have him. I've got two more brothers, David and Denis. They are older than us and don't want to play with us. That is why I'm so glad to have my twin brother. I like him very much. And I also have two best friends,

Stanik and Miša.

I had a great day yesterday. It was mine and Derek's birthday and our Mum and Dad had organized a big party for us. Our Mum had baked us a big cake, which was really lovely. We invited lots of friends. We got lots of presents and sweets. I was the happiest boy in the world.

I'm really grateful to my Mum and Dad for organising such a celebration for us. I will never forget it. I love them very much!

3. místo - Renata Hlaváčová, ZŠ Němčice nad Hanou, 3. ročník

So bi ulahas aver, te bi ulifom sar rakli

Sar man cítinava avres? Na džanlomas romanes, te kerel romanes. Na džanlomas te del duma romanes. Na džanlomas te tavel romanes. Na džanavas te gilavel romanes. A na has bi man romaňi vichova, ale gadžikanes. Ale som rado, kaj som Romňi...

Co bych dělala, kdybych se narodila jako Češka?

(původní překlad)

V čem bych se cítila jinak? Tak jednak bych neuměla romsky. Také bych neuměla romsky tancovat. Také bych se neuměla domluvit romsky. Neuměla bych vařit romské jídlo. Nemohla bych zpívat romské písničky. Neměla bych romskou výchovu, ale českou. Ale jsem hrdá, že jsem Romka...

What would be different if I had been born a Czech?

In what way would I feel different? Firstly, I wouldn't know the Romany language. I couldn't dance the Romany way. I wouldn't be able to communicate in Romani. I wouldn't know how to cook Romany meals. I couldn't sing Romany songs. I wouldn't have been raised the Romany way, but the Czech way. But I am proud to be a Romany girl...

Cena Českých kamenolomů / České Kamenolomy Prize

Kateřina Bílá, ZŠ Bělíková, Frýdlant, 3. ročník

Miri familija

Vičínav pes Kateřina Bílá. Hin mange deš berš. Phirav andre trecó trida. Kamás bi tumenge pal mande te phenel. Bavinel man te gilavel te kreslinel a rodo phirav andro tanečno kružkos. A sar avá bari, kamás bi te gilavel a te khelel. Hin man bari famelija. Hin man štar pheňa a imar som cetka. Hin amen cikno Aleksis. Hin leske 4 čhon. Hin man duj rikonore. Me len rado dikhav, bo andre televiza sikhaven, sar le rikonoreng ubližinkeren. Miri daj pes pal amende starinel korkori, bo miro dad amen muklã. Mange sas štar čhon. Vašoda savore kamas la da, bo joj amen na muklã. Sam bachtali familija a kamás bi, kaj savore manuša the čhavore te en kajse bachtale sar miri famelija.

Moje rodina

(původní překlad)

Jmenuji se Kateřina Bílá. Je mi deset let. Chodím do třetí třídy. Chtěla bych vám něco o sobě napsat. Baví mě zpívat, kreslit a ráda navštěvuji taneční kroužek. Až budu velká, chtěla bych se stát zpěvačkou a tanečnicí. Mám moc velkou rodinu. Mám čtyři sestry a také jsem už tetou. Máme malého Alexe, kterému jsou čtyři měsíce. Mám také dva pejsky, které mám moc ráda, a je mi smutno a líto, když vidím v televizi, jak lidé ubližují zvířátkům. Moje přání by bylo, aby lidé na celém světě byli hodní na bezbranná zvířátka. Maminka se o nás stará sama, protože ji tatínek opustil, když mi byly čtyři měsíce. Proto ji máme všichni moc rádi, že nás neopustila jako náš tatínek. Jsme moc šťastná rodinka a chtěla bych, aby byli všichni lidé a dětičky šťastní, jako je šťastná naše rodina.

My family

My name is Kateřina Bílá. I am ten years old and I am in the third grade. I enjoy singing, drawing and I like going to dance classes. When I grow up, I would like to be a singer or a dancer. I have got a big family. I have got four sisters and I am an aunt, too. We have little Alex who is four months old. I also have two dogs who I love very much and I am very sad when I see on TV how people hurt animals. I wish all the people in the world were kind to poor defenseless animals. My Mum raises us alone because my father left her when I was four months old. This is why we love her so much, because she didn't leave us like my father did. We are a very happy family and I would like all people and children to be as happy as we are.

Zvláštní cena studentů z SOŠMAP, Havlíčkova nám.

/ Second-school Students Prize

Kristián Pecha, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 2. ročník

Sar avava baro

Vičínav pes Kristián Pecha a hin mange 8 berš. Phirav andre dujto trida. Hin man mek duj cikneder phralapheňa. Me som nekphureder. Imar vaš jekh čhon majinel e daj pale te ločhol. Igen man radi-saluvav. Imar avaha štar phralapheňa.

Rado phirav pro prochazki mira daha. Phiras paš o paňi pre zmrzlinka pro hriskos. Sar avava baro, kamav te kerel but buči, kaj te zarodav but love, kaj te pomožinav la dake le lovenca pro chaben. Mek som cikno a dikhav, kaj e daj le lovenca na džal avri. Mušinel te počinel o kher, a mek lake kampol pro chaben pre calo čhon.

Igen pes mange pačisalol te kerel prodavačis. Sar avava baro, ta kamava te kerel prodavačis, kaj te zarodav but love. Kamav mange palis te cinel baro kher. Kamlomas bi bari famelija a kaj amen te dikhas savore rado!

Až budu velký

(příklad NŠ)

Jmenuji se Kristián Pecha a je mi osm let. Chodím do druhé třídy. Mám ještě dva mladší sourozence. Jsem nejstarší. Máma už bude za měsíc zase rodit. Moc se těším. Pak už budeme čtyři.

Rád chodím s mámou na procházky. Chodíme k vodě, na zmrzlinu, na hřiště. Až budu dospělý, chci hodně pracovat, abych vydělal hodně peněz a pomohl mámě s penězi na jídlo. Ještě jsem malý a vidím, že máma s penězi nevystačí. Musí platit byt, a přitom ještě potřebuje na jídlo na celý měsíc.

Moc by se mi líbilo být prodavačem. Až budu dospělý, chci dělat prodavače, abych si hodně vydělal. A chci si potom koupit velký dům. Přál bych si mít velkou rodinu a abychom se všichni měli rádi.

When I grow up

My name is Kristián Pecha and I am eight years old. I am in the second grade and I have two younger siblings. I am the eldest. My Mum is expecting a new baby in a month's time. I am looking forward to meeting it very much. Then there will be four of us.

I like to go for walks with my Mum. We go to the river, to buy ice-cream and to the playground. When I grow up, I want to work a lot to earn a lot of money and help my Mum with money for food. I am still small and I can see that Mum is struggling to make ends meet. She must pay the rent and she still needs more for food for the whole month.

I would love to be a shop-assistant. When I grow up, I want to be a shop-assistant to earn a lot of money. And I want to buy a big house. I would like to have a big family where everyone loves each other.

II. kategorie / 2nd Category (4th to 6th Grade)

4.– 6. ročník ZŠ

1. místo - Anežka Cinová, ZŠ praktická, Česká Lípa, 6. ročník

Sar me nekbuter daravas

Vičínav man Anežka a dživav la daha the le dadeha.

La da hin zoralo astma a man tiš. Uľomas bi rado, hoj te avas saste. Igen man darav, sar la da hin zachvatos. Ale hin ade mek jekh veca, sostar me darav mekbuter. La dajorake phende, hoj pes šaj sikhavel nadoris. Savore užarahas, sar doperla o visledki. Sikhada pes, hoj mištes, ale mek nane la vikheldo. Somas rado, hoj e daj šaj gela pale andre buti, bo kerel andre špitala a te bi lake ulahas namištes, ta lake odoj pomožindehas.

Tiš man daravas te phirel maškar o kamaratki, bo o čhaja na džanenas, so manca hin, a asanas mandar, hoj kidav o nasvalipen andal e godži. Andre škola mange arakľom kamaratka la Andrea. Hiňi Čechiňa a hin igen lachi. A na asal mandar, hoj som romaňi. Varesave čhavendar darav. Koškeren man, hoj som romaňi čhaj. Ale mange jekh. Savi uliľom, ajsi som. A the som rado, hoj som romaňi čhaj. Sar džav avri ta man ladžav, hoj o Čechi pre ma dikhena, phenena peske, hoj khandav. Ale me na khandav a ñikaske nič na kerav.

Akana ke amende khere vareso namištes. E daj le dadeha pes vesekedinen a kamen pes te rozdžal. A kolestar me igen darav. Paťav, hoj doperla mištes, bo sako rat man mangav le Devleske. Andre khangeri man darav te phirel, ta man modľinav korkori, hoj man ñiko te na dikhel.

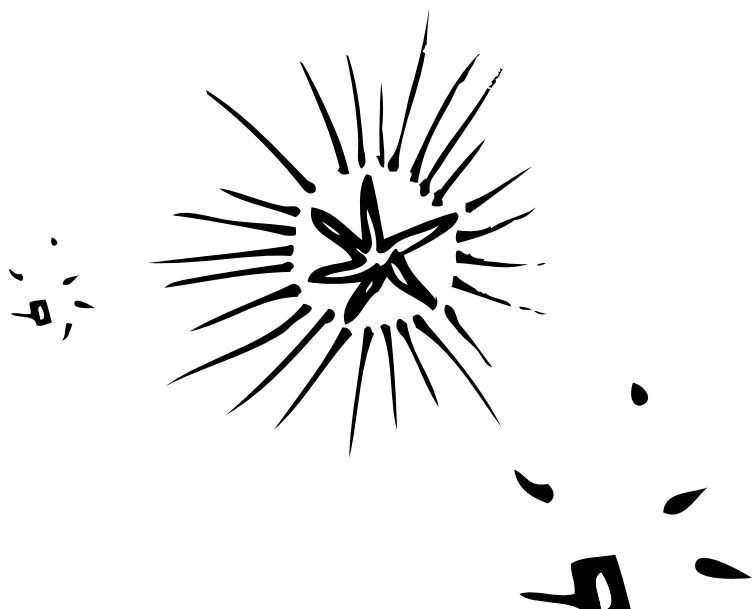
Kdy jsem se nejvíc bála

(původní překlad)

Jmenuju se Anežka a žiju s tátou a mámou.

Maminka má silné astma a já taky. Byla bych ráda, kdybychom byly zdravé, hodně se bojím, když má mamka astmatický záchvat. Ale je tu ještě jedna věc, které se bojím úplně nejvíc. Mamce na vyšetření zjistili, že by se u ní mohl objevit nádor. Všichni jsme čekali na výsledky vyšetření. Ukázalo se, že je to zatím dobré, ale vyhráno ještě není. Byla jsem ráda, že mamka mohla zase jít do práce, protože pracuje v nemocnici, a kdyby se jí udělalo špatně, tak jí určitě někdo hned pomůže.

Taky jsem se bála chodit mezi kamarádky, protože si holky neumějí představit, jak je astma nepříjemné, a často se mi smály, že si tu nemoc vymýšlím. Ve škole jsem si našla kamarádku Andreu. Je to Češka a je opravdu bezva a vůbec se mi nesměje, že jsem Romka. Některých dětí se bojím, nadávají mi, že jsem Romka, ale mně už to nevadí, jaká jsem se narodila, taková jsem a jsem vlastně ráda, že jsem Romka. Spíš se stydím, když někdy jdu po městě a lidi na mě koukají a někteří řeknou, že určitě

smrdím, i když nesmrdím a nikomu nic nedělám.

Ted' je to u nás doma divné. Mamka se pohádala s tatškou a chtějí se dát rozvést. Toho se moc bojím. Snad to dopadne dobře. Každý večer se modlím k Bohu. Do kostela se bojím chodit, tak se modlím doma, aby mě nikdo neviděl.

The time I was the most frightened

My name is Anežka and I live with my Mum and Dad.

My Mum suffers from bad asthma and so do I. I would be glad if we were healthy. Every time my Mum has a fit, I'm really scared. But there is one other thing which I fear even more. My Mum was told at a health check that there was a possibility of her developing a tumour. We were anticipating the results of the medical examination with fear. It turned out that it is alright at the moment, but they said nothing is set in stone yet. I was glad my Mum was able to return to work again, because she works in a hospital and if she got sick they would help her there.

I was also afraid to go out with my friends, because the girls don't realize how much trouble the disease is and they often laughed at me, saying that the disease is imaginary. At school I made friends with Andrea, she's Czech and she's really nice and she doesn't laugh at me for being a Roma at all. I'm scared of some kids, they call me names, because I am a Roma. I don't really mind being Romany anymore, that's how I was born and that's who I am and in a way I'm proud to be a Roma. But sometimes I'm embarrassed when I am walking down the street and people are staring at me and some might say that I must stink, even if I don't and I've never done anyone any harm.

It's strange at home now. My Mum has fallen out with my Dad and they want to get a divorce. That's something I'm really afraid of. I hope it'll be alright in the end. I pray to God every evening. I am afraid to go to the church, so I pray at home where nobody can see me.

2. místo - Amálie Kopřivová, ZŠ Brno, nám. 28. října 22, 5. třída

So bi kerđomas, te bi has mandar milionaris?

Te bi somas milionarka, kamavas bi pherdo veci. Chudňom bi oleha, hoj bi diňomas varesave love pro čhave, so len nane dad aňi daj, hoj lenge te avel čeporo feder. Tiš bi diňomas varesave love andro „útluky“ perdal o dživiri, bo len sajinav, hoj odoj mušinen te avel phandle a nane len peskro kher. Cindomas bi la školake autobusis, hoj amen te avel sar te dodžal vsadzi pal ole thana, so sikhluvas andre vlastivěda a na bisterđomas bi aňi pro postžizimen manuša. Postarinđomas bi pes pal peskri famelija, pal e daj pal o dad he pal o pheňa he pal o phral, hine pandž. Cindomas bi baro kher bazenoha, saunaha, kurtoha a bara baraha, hoj amen te avel kaj pes te bavinel a hoj te avel le dades he la da kaj te kerel buti pre šacha he dimejčo. Kija kada bi mek ilomas andre buti manušes, so pes starinela pal e zahrada he džuvla pro pratišagos, bo mange bi pes na kamelas te pratinel he te čhingerel o čar. Cindomas bi peske duj motora, hoj te avel sar te džal man he le dades la dah. Bo miro suno hin te predžal baro svetos, geľomas bi le aeroplanoha te dikhel andre Afrika pro elefantos, pro bare dzive mački, pro žirafi pro nakhale dživiri, he andre Kanada te dikhel bare hedži he andre India te dikhel khatar savore avlām, andre Italia kijo oceános, andre Francija te dikhel pre Eifelov-

ka, andre Australija te dikhel pre kole dživiri, so bares chučkera a hin len pro per žeba. Abo te džal pre Florida te dikhel, savo hin odoj tatipen he te pobavinel pes. Tiš bi pes kamľomas te sikhavel avri cukrarkaha a te sikhľol mek bareder školi, te stradel peske lači buči a lače he godžavere muršes, so man leha avla pherdo čhave. Le lovendar, so bi mange ačhenas, diňomas bi vareso pre Fara pre savi rado phirav. A okle love, so bi ačhenas, peske garuvava andre banka, so te bi has goreder.

Co bych dělala, kdyby se ze mě stal milionář?

(původní překlad)

Kdybych byla milionářem, určitě bych udělala spoustu věcí. Začala bych tím, že bych dala nějaké peníze opuštěným dětem, aby se měly trochu líp. Taky bych věnovala část peněz útlukům pro zvířátka, protože je mi jich líto, že tam musí být zavřená a nemají svůj domov. Koupila bych škole třeba autobus, abychom mohli jezdit na výlety tam, o čem se právě učíme ve vlastivědě, a nezapomněla bych ani na hendikepované lidi. Určitě bych se postarala o svou rodinu, mámu, tátu a sourozence. Mám jich celkem pět. Koupila bych velký dům s bazénem, saunou, tenisovým kurtem, rozlehlou zahradou, abychom si my děti měly kde hrát a maminka s tatínkem aby měli kde pěstovat nějakou zeleninu a ovoce. K tomu domu bych najala zahradníka a taky hospodyni, protože mně by se určitě nechtělo uklízet ani sekát trávu. Pořídila bych si alespoň dvě auta, abych měla čím jezdit já i rodiče. A protože je mým snem cestovat po světě, letěla bych se podívat do Afriky na slony, lvy, tygry, žirafy a nosorožce, do Kanady na hory, do Indie, abych věděla odkud pocházíme, do Itálie k moři, do Francie podívat se na Eiffelovu věž, do Austrálie na klokany nebo na Floridu užít si zábavu a teplo. Také bych se vyučila cukrářkou a možná vystudovala střední a třeba i vysokou školu, našla dobrou práci a hodného a chytrého muže a měli bychom hodně dětí. Ze zbývajících peněz bych něco věnovala faře, na kterou ráda chodím a baví mě to tam. A to, co by zůstalo, bych vzala a dala do banky na horší časy.

What would I do if I were a millionaire?

If I were a millionaire, I would surely do a lot of things. I would start by giving some money to abandoned children to live a better life. I would also give some money to some animal shelters, because I feel sorry for the animals who have to be locked up there and they don't have a place of their own. I would buy a bus for the school to be able to go to places we learn about and I would not forget handicapped people, either. Naturally I would provide for my family, my Mum, my Dad and my siblings. I have five of them. I would buy a big house with a pool, a tennis court, a large garden for the kids to play and for my Mum and Dad to grow some fruit and vegetables. I would hire a gardener and a maid because I would not want to cut the grass or clean up. I would buy at least two cars for myself and my parents. And because I dream about travelling around the world, I would fly to Africa to see elephants, lions, tigers, giraffes and rhinos, to Canada to see the mountains, to India to get to know the place we come from, to Italy to the seaside, to France to see the Eiffel Tower, to Australia to see kangaroos or to Florida to have some fun and enjoy the sun. I would also go to vocational school to become a pastry-cook and perhaps I'd even study at the university. I'd find a good job and a kind and clever

husband and we would have lots of children. Of the remaining money, I would give some to the vicarage where I like to go to and enjoy being. And I would put the rest of the money in the bank to save it for a rainy day.

3. místo - Jan Pecha, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 5. ročník

So bi kamlomas te kerel, sar avava baro

Vičínav pes Jan Pecha a hin mange 11 berš. Igen rado sportinav. Miro nejfeder sportos hin fotbal the vibijena. Hin man mek 4 surozenca. 3 pheňa he jekh nekphureder phral. Me som koda nejterneder.

Kamlomas bi tumenge te pisinel pal koda, sar pomožindom mire bratňakoske, sar pes dusinelas. Jekhvar gelom mire phuredere phraleha pre našteva ke bibi. Bavinahas andro pokojis le bratrancoha hri pro počitačis. O bratrancoš paše chalas. Chalas varesavo mas. Ča jekhvar pes chudľas te dusinel. Na džanavas, so majinav te kerel. Ta mange leperdom, sar me man dusinavas, hoj man miri daj peklas pal o dumo a o chaben mange chučilas avri. Ta chudľom les a peklom les fejs pal o dumo. Avka leske peľas koda koter mas avri andal o muj. Mindar denašelas pal e bibi sa lake te phenel. E bibi man obchudľas a esas igen rado, hoj somas leha.

Hin man lačo pocitos. Na hoj bi mandar keravas varesavo frajeris, ale som rado, kaj oda dopelās lačhes a miro cikno bratrancoš hino „v pořadku“. Sar avava baro, ta bi kamavas te kerel zachranaris a nebo sanitaris. Kaj te zachraňinav o životi le manušenge.

Čím bych chtěl být, až budu velký

(původní překlad)

Jmenuji se Honza Pecha a je mi 11 let. Moc rád sportuji. Mým nejoblíbenějším sportem je fotbal a také vybíjená. Mám ještě 4 sourozence. Tři starší sestry a jednoho nejstaršího bratra. Já jsem ten nejmladší.

Rád bych vám napsal o tom, jak jsem pomohl svému bratrančí, když se dusil. Jednou jsme se starším bratrem přišli na návštěvu k tetě. Hráli jsme v pokoji s bratrančem hry na PC. Bratranec při tom jedl. Jedl nějaké maso. Najednou se začal dusit. Nevěděl jsem, co mám dělat. Tak jsem si vzpomněl, že když jsem se já taky dusil jídlem, tak mě maminka praštila do zad a jídlo mi vyskočilo s pusy. Tak jsem ho chytl a praštil jsem ho po zádech. Tak mu vypadl ten kousek masa s pusy. Utíkal pak za tetou a všechno jí řekl. Teta mě objala a byla moc ráda, že jsem byl zrovna v tu chvíli s ním.

Mám z toho dobrý pocit. Ne, že bych ze sebe dělal hrdinu, ale mám radost, že to dopadlo dobře a můj malý bratranec je v pořádku. Až budu velký, chtěl bych být záchranářem nebo sanitářem. Abych mohl pomáhat zachraňovat lidem životy.

What I would like to be when I grow up

My name is Honza Pecha and I am 11 years old. I like sports a lot. My favourite sport is football and also dodgeball. I have four siblings. Three sisters and an eldest brother. I am the youngest.

I would like to tell you how I helped my cousin when he was choking. Once me and my older brother came to

visit our aunt. We were in our cousin's room playing PC games with him. My cousin was eating. He was eating some meat. Suddenly he started choking. I didn't know what to do. But I remembered how my Mum hit me on the back when I was choking on food and the food leaped out of my mouth. So I grabbed him and hit him on the back and the piece of meat fell out of his mouth. He then ran to his Mum and told her everything. My aunt hugged me and she was very happy that I was with him at the time.

I have a good feeling about it. I'm not saying that I'm a hero, but I am really glad everything turned out alright and my little cousin is fine. When I grow up, I would like to be a paramedic or medical orderly so that I could help save people's lives.

Zvláštní ocenění za romštinu / Special Recognition for Romani

David Kandráč, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 6. ročník

So bi avľahas aver, te bi ulľomas sar gadžo?

Vičínav pes David Kandráč a hin mange 12 berš. Phirav andre 6. trida.

So bi avľahas aver, te bi avľomas gadžo a na Rom? Ta asi sa. Le gadžen hin aver zviki, the amen le Romen. Na džanľomas bi romanos te vakerel. Na pridžardžomas bi amare romane chabena (goja, haluški, pišot, holubki). Me chav holubki nekradeder! Som rado, hoj som Rom.

Ale varekana le gadženge zavidzinav, hoj len nane ajse problemi andro dživipen sar amen, so sam Roma. O gadže šaj džan, kaj kamen, a na mušinen pes te daral, hoj pre lende savore dikhena the mišlinena peske, hoj avilās kodoj kalo muj. Nane savore gadže ajse. Varesave hine igen lačhe a the kamarada man hin ajse. Hojča ajse manuša hin čepo. Te bi avľomas gadžo, ta bi na mušindžomas te daral varekaj te džal maškar o gadže bij'oda pocitos, hoj peske pal ma mišlinena vareso špatno.

Bo o gadže dikhen pal amende – pal o Roma - ča o nalačhe veci andre televiza. A o lačhe veci na sikhaven. Vašoda hin o gadže pre amende cholamen. Te bi andro spravi sikhavnas the lačhe Romen... Hin maškar amende but sikhade Roma a ňiko pal lende na džanel. Sar dikhav kala veci andre televiza, kola demonstrace le skinheden, sar džan proci amende, ta man fejs darav, so amenca Romanca avela!

Ale the avka som, rado hoj som rom!

Co by bylo jinak, kdybych se narodil jako Čech?

Jmenuji se David Kandráč a je mi 12 let. Chodím do 6. třídy.

Co by bylo jiné, kdybych byl Čech a ne Rom? Asi všechno. Češi mají jiné zvyky, než máme my. Neuměl bych romsky. Neznal bych romská jídla (goja, halušky, pišota, holubky). Já nejradši holubky! Jsem rád, že jsem Rom.

Někdy ale Čechům závidím, že v životě nemají takové problémy, jaké máme my, Romové. Češi si můžou jít, kam chtějí, a nemusejí se bát, že je budou všichni sledovat a myslet si: „Přišel černej!“. Všichni Češi nejsou takoví. Někteří jsou opravdu hodní. I kamarády mám hodné. Jenomže takových lidí je málo. Kdybych byl Čech, klidně bych mohl chodit mezi Čechy beze strachu, co si o mně myslí špatného.

Češi totiž o nás, o Romech, vidí v televizi samé špatné věci. Ty dobré neukazují.

Kvůli tomu na nás mají Češi vztek. Kdyby v televizi ukazovali i dobré Romy... Je mezi námi hodně vzdělaných Romů. Jenže o těch se nikdo nedozví. Když vidím v televizi ty věci, ty demonstrace skinheadů, kteří jsou proti nám, mám strašný strach, co s námi bude.

Ale stejně jsem rád, že jsem Rom.

What would be different if I had been born a Czech?

My name is David Kandrác and I am 12 years old. I'm in the 6th grade.

What would be different if I were a Czech and not a Roma? I guess everything. Czechs have different customs from us. I would not know Romani. I would not know Romany meals (stuffed pig guts, potato dumplings, stuffed cabbage). I love stuffed cabbage! I am glad to be a Roma.

But sometimes I envy the Czechs for not having the problems we, Roma, do. Czechs can go anywhere they want and they don't have to be afraid that people will stare at them and think "A Gyppo has just come in". Not every Czech person is like this. Some of them are really kind. I have really kind friends. But there aren't many people like that. If I were Czech, I'd be able to socialise with Czech people and wouldn't have to worry about them thinking something bad about me.

The Czechs see many bad things about us on TV. They don't show any good things. That's why Czechs are angry with us. If only they also showed good Romanies on TV... There are a lot of educated Romanies but no one knows about them. When I see those things on TV, the skinhead marches, I'm scared what will become of us.

But despite all that, I'm happy to be a Roma.

Speciální cena za poezii / Special Recognition for poetry

Seyda Meryem Cetinbasová, ZŠ Němčice nad Hanou, 6. ročník

Miri dajori

Miri dajori

hiňi cikňori

šukar kale bala,

hin la cikne jakha.

Miri dajori hiňi

šukarori.

Hin la ajso rom,

so duj kurke chal

he duj kurke pijel.

Hin len ajse čhave,

he oda šukar hoj kale.

Hine kale

he šukarore.

My Mum

My dearest Mum
is very small,
she has lovely black hair
and little eyes.

My dearest Mum is
good-looking.
She has a husband
who eats for two weeks
and then drinks for two weeks.
They have children
and the nice thing about them is,
they are black.
They are black
and beautiful.

Moje máma

(původní překlad)

Moje maminka

je malá,

hezké černé vlasy

a má malé oči.

Moje máma je

moc hezká.

Má takového manžela,

co dva týdny jí

a dva týdny pije.

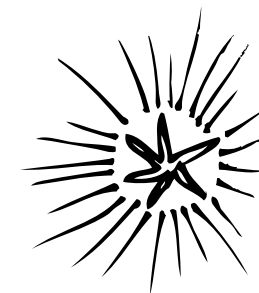
Mají takové děti,

však je hezké,

že jsou černé.

Jsou černé

a krásňoučké.

Cena Českých kamenolomů / České Kamenolomy Prize

Daniela Pechová, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 4. ročník

Me the miri fajta

Vičínav pes Daniela Pechová a hin mange 10 berš. Kamavas tumenge vareso te pisinel pal miri fajtica. Miri daj pes vičinel Nataša Nová. O dad pes vičinel Daniel Pecha. Hin man mek jekh pheňori the jekh phral. Me som nekphureder. O phral hino maškaruno, a akana pes amenge narodzindžas cikňi pheňori. Hin lake mekča ehta džives. Vičinel pes Gabriela. Poperširas, sar la dikhľom, ta pre late chavas cholí. Na džanavas, s'oda mange has, ale na kamavas la aňi te dikhel. Aš palis mange doavilás, hoj thovavas. Daravas, kaj la dikhela e daj the o dad radeder sar man. Kamavas te avel ča jekh čhajori. Ale palis, sar la dikhľom, ta somas fejs rado, hoj hin man kajsi šukar pheňori. Miri daj the o dad hine pre mande igen lače. Dikhav len fejs rado savoren. The mira baba dikhav igen rado. Joj manca hiňi furt. Hiňi pre ma fejs lači. Palikerav lenge, hoj hine manca.

Já a moje rodina

(redakční překlad)

Jmenuji se Daniela Pechová a je mi deset let. Ráda bych vám napsala něco o své rodině. Moje maminka se jmenuje Nataša Nová. Tatínek se jmenuje Daniel Pecha. Mám ještě jednu sestřičku a jednoho bratra. Já jsem nejstarší. Bratr je prostřední a teď se nám narodila sestřička. Je jí teprve sedm dní. Jmenuje se Gabriela. Nejdřív, když jsem ji uviděla, dostala jsem na ni vztek. Nevěděla jsem, co to se mnou je. Nemohla jsem se na ni koukat. Až potom mi došlo, že žálím. Bála jsem se, že ji máma s tátou budou mít radši než mě. Chtěla jsem být jediná dcera. Ale potom, když jsem ji viděla, tak už jsem byla moc ráda, že mám takovou krásnou sestřičku. Maminka i tatínek jsou na mě moc hodní. Mám je všechny moc ráda. Taky babičku mám moc ráda. Ta je se mnou pořád. A je na mě moc hodná. Děkuju jim za to, že se mnou jsou.

Me and my family

My name is Daniela Pechová and I am ten years old. I would like to tell you something about my family. My Mum's name is Nataša Nová. My Dad is Daniel Pecha. I have one more sister and one brother. I am the eldest. My brother is in the middle and we have got a new sister now. She is only seven days old. Her name is Gabriela. When I first saw her, I became angry. I didn't know why that was. I didn't want to look at her. But then I realised I was being jealous. I was afraid that they would like her more than me. I wanted to be their only daughter. But later when I saw her, I was glad we have such a lovely baby sister. My Mum and Dad are very kind to me. I love all of them very much. I also love my granny who is with me every day. She is very kind to me. I thank them all for being with me.

Cena Českých kamenolomů / České Kamenolomy Prize

Sabina Darvašová, ZŠ Školní náměstí, Ústí nad Labem, 6. ročník

Važin tuke la da he le dades, te tut mek hine

O vakeriben pal e nena Zlatka

La nena Zlatka kamav igen vaš oda, hoj hiňi lači a prindarav la but. Sikhľarel ke amende andre škola sar romaňi asistentka. Vaš oda, hoj rado khelel, lidžal khelibnaskero kružkos, andro savo phirav the me. Le khelibnaskere krůžkoha phiras po všelijako vistupeňe a prekidkeriben. Savore la vičinas „Neno Zlatko.“ Jekhvar latar phučľom, sar oda sas, sar sa cikňi. A oj chudľa te vakerel.

„Pre peskero čhavoripen peske but na likerav andre godí. Likerav peske ča andre godí, hoj samas deš čhave a hoj som le dvojičkendar. Miri daj the o dad pal amende na bajinas, ta amen ile andro dětský domov. Andre Hora sv. Kateřina. Samas štar – me, mek trin phrala. Thode amen pal o berša. Sas man mek ča trin berš. Gondolinav pre oda, hoj avľa andro dětský domov varesavi romňi, u sar manca, he mire phralenca bešelas pre zahrada. Či sas miri daj, oda mek doadaďives na džanav. Andro dětský domov man sas but kamaradi. Andre peršo trjeda pes igen radisaluvavas. Somas igen lačo školakos a phiravas andro suboris Mladí záchranáři, so amen zaarakhle. Jekhvar pro vudar durkinda varesavo Rom a phendá mange, hoj hino miro dad. Me leske phendľom, hoj oda šaj phenel sako. Kana mange sas dešuduj berš, muľa mange miri daj, so la šoha na dikľom. Pre lakero pohrebos na somas. Nasigeder kamľom te prindžaren, andre savi famelija me ulomas, te bi na barilomas andro dětský domov. O rom, so phendá, hoj hino miro dad, man iľa pre dovolenka khere. A me man dodžandľom, hoj man hin eňa pheňa phrala. Olendar jekh pheň barila ke baba a ochto barile andre aver dětský domov. Jekh pal aver pes amen savore phrala pheňa arakhľam. Adadives som rado, hoj barilom andro dětský domov. Vaš oda, hoj som avrisikhadí u lačes likerďi avri. Rado vakerav mire čhavenge, sar dživavas, sar somas cikňori.“

Kana miri nena Zlatka skončindá lakero vakeriben, avľom upre, savo man hin bacht, hoj man hin daj the dad, so pal amende savore bajinen u kamen, hoj te amendar vareso te el. But len kamav.

Uctívej rodiče, pokud je máš

Z vyprávění tety Zlatky

(původní překlad)

Tetu Zlatku mám moc ráda, protože je hodná a znám ji dlouho. Učí u nás ve škole jako romská asistentka, a protože ráda tančí, vede taneční kroužek, který navštěvuju i já. S tanečním kroužkem jezdíme na různá vystoupení a soutěže. Všichni ji oslovujeme „teta Zlatko“. Jednou jsem se jí zeptala, jaké to bylo, když byla malá. A ona začala vyprávět:

„Na své dětství si moc nepamatuji. Pamatuji si jenom to, že nás bylo deset a že jsem z dvojčat. Moji rodiče se o nás moc dobře nestarali, tak nás všechny sourozence umístili do dětského domova. V Hoře Svaté Kateřiny. Byli jsme tam čtyři, já a tři bratři. Umísťovali nás podle věku. Byly mi teprve tři roky. Vzpomínám na to, že přišla do ústavu nějaká paní, která se mnou a s mými bratry seděla na zahradě. Jestli to byla

moje máma, to dodnes nevím. V dětském domově jsem měla hodně kamarádů. Do první třídy jsem se moc těšila. Byla jsem dobrou žákyní a chodila jsem do kroužku mladých záchranářů. Jednou na dveře třídy zatukal nějaký pán a řekl mi, že je můj táta. Já mu odpověděla, že by to mohl říct každý. Když mi bylo dvanáct let, umřela mi maminka, kterou jsem nikdy nepoznala. Na jejím pohřbu jsem nebyla. Později jsem chtěla poznat, do jaké rodiny bych patřila, kdybych nežila v dětském domově. Pán, který říkal, že je můj táta, mě vzal na víkend domů a já zjistila, že mám dalších devět sourozenců, z nichž jedna sestra vyrůstala u babičky a zbylých osm vyrůstalo v různých dětských domovech. Časem jsme se všichni sourozenci našli. Dnes jsem ráda, že jsem v dětském domově vyrůstala, neboť jsem vyučená a vychovaná. Ráda vyprávím svým dětem zážitky z dětství."

Když teta Zlatka skončila se svým vyprávěním, došlo mi, jaké mám štěstí, že mám rodiče, kteří se o nás všechny dobře starají a chtějí, aby z nás něco bylo.

Respect your parents, if you have them

Auntie Zlatka's story

I like teaching assistant Zlatka very much because she's very kind and I have known her for a long time. She teaches at our school as a Romany assistant and because she likes dancing, she runs dance classes where I like to go. Our dance group goes to many competitions and shows. Everyone calls her "auntie Zlatka". Once I asked her how it was when she was little. And she started telling us her story.

"I don't remember my childhood much. I remember only that there were ten of us and that I am one of twins. Our parent didn't take care of us, so we ended up in the Mount of St. Catherine children's home. There were four of us there, me and my three brothers. They put us in care according to our age. I was only three. I remember that some woman came to the home and she was sitting with me and my brothers in the garden. Till today I don't know if that was my Mum or not. I had many friends in the home. I was really looking forward to my first grade at school. I was a good student who also took first aid classes. Once a man knocked on the door of our classroom and said he was my father. I told him that anybody could say that. When I was twelve, my Mum, who I had never met, died. I didn't go to her funeral. Later I wanted to know, what family I would have grown up in, if I hadn't been in the children's home. The man, who said he was my father, brought me home for the weekend and I realized that I had nine more siblings. One of them, my sister, was growing up at our gran's, the other eight were in various children's homes. Later we all found each other. Today I am glad I have grown up in a children's home because I have a career and I've been raised properly. I like to tell my kids the experiences from my childhood."

When auntie Zlatka finished her story, I realized what luck it is that I have my parents who are taking care of us and want us to be somebody.

Zvláštní cena od studentů z Gymnázia Sázavská

Second-school Students Prize: **Veronika Baranová**, ZŠ Ostrava, Mariánské hory, 4. ročník

So bi keravas, te avlomas milionarka?

Pomozindomas andre varesavi phuv, kaj nane chaben. Kamavas bi, hoj the aver čhavage te avel mištes. Dodikhłomas pre famelija, cindomas varesave veci, so kampoł, kerđomas charita. Na kamavas bi, hoj man o barvalipen te koravel. Kamav te pomožinel le čhavage. Rado dikhav čhaven. Na kamav, hoj pes o čhave te trapinen, kaj len nane love. Na kamav, hoj o manuša te aven nalače, te koruvel len o barvalipen. But manuša tiš kamen relax the te otpočinel peske. Špecijalno hin, sar o manuša hine barvale, kada len koruvel, hine imar nalače. Na džal pal kada, či san barvale abo čore, keci tumenge berša, sar dičhon avri. Aven korkore vaš peske! Imar varekana sanas barvale? Te he, phučav tumendar, či olestar korilhan avri?

Co bych dělala, kdybych byla milionářkou?

(původní překlad)

Pomohla bych v nějaké zemi, kde nemají na jídlo. Chtěla bych, aby se i jiné děti měly taky dobře. Postarala bych se o rodinu. Koupila bych užitečné věci a dělala bych charitu. Nechtěla bych, aby mě zaslepilo bohatství. Chci pomáhat dětem. Mám děti ráda. Nechci, aby se děti trápily kvůli tomu, že nejsou peníze. A taky už nechci, aby lidi měli trápení kvůli jídlu. Hodně lidí je bez jídla. Nechci, aby lidi byli zlí, a nechci, aby je oslepilo bohatství. Mnoho lidí taky potřebuje odpočinek a spánek.

Je zvláštní, jak lidé, když zbohatnou, oslepnou, stanou se zlí. Nezáleží na tom, jestli jste chudí nebo bohatí. Je jedno, kolik vám je nebo jak vypadáte. Prostě buďte sami sebou! A už jste někdy byli bohatí? Jestli ano, tak se ptám: „Oslepilo vás to?“

What would I do if I were a millionaire?

I would help some country where they don't have enough money for food. I would like other children to live a nice life. I would provide for my family. I would buy useful things and I'd do charity work. I would not like the fortune to blind me. I want to help children. I like children. I don't want children to suffer because they don't have money. And I also do not want people to suffer from lack of food. Many people don't have enough food. I don't want people to be mean and I do not want them to be blinded by fortune. Many people also need to rest and sleep.

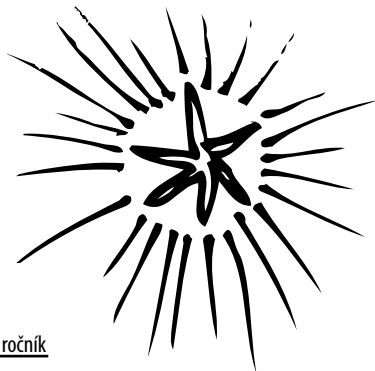
It is strange how when people get rich, they become blind and mean. It doesn't matter if you are rich or poor, how old you are or what you look like. Be yourselves! Have you ever been rich? If so, let me ask you a question: "Did it blind you?"

III. kategorie / 3rd Category (7th to 9th Grade)

7.– 9. ročník ZŠ

1. místo - Denis Sivák, DD, ZŠ a SŠ Svatopluka Čecha, Žatec, 7. ročník

Miro dživipen bijo dad

Som andro ustavos imar but berš. Mange hin berš 14 let. Adaj som, sar mange has jekh berš. Kamav tumenge te pisinel, kaj mange hin phares, kaj na dikhlom le dades.

Na džanav, savo hino, aňi kaj bešel, savi les hin rodina, savo hino murš či leske som podobno. Khere somas ča jekvar ke daj. Somas cikno. Leperav peske, kaj joj man na kamelas. Thoda man andro sklepos. Daravas pes, kaj odoj merava. Somas bokhalo a has mange šil. Ale koteroro bešelas kamaratos Jaňus. Jov man šundža a othputerdža mange. Ila man a diňas man te chal. O Jaňus man ila peha. Pal e daj daravas a joj man aňi na rodelas, nič.

Le Jaňus hin phral Lubošiš. Savoro palis gejľa avka, že soduj džene hine mire kamarata, a savore sam andro đecakos. Khere pisinavas a ňiko man na kamel. Adaj amenge hin feder. Andre škola rado sikhľuvav fizika a matika. Rado dikhav karačoňa. Adaj chudav but darki. A řiditelka sa kerel. Hin amen but chaben a savoro. Rado bajinav fotbal a but khelav.

Som nasvalo, den mange dijeti. Varekana mange kamav te del vareso a našti. Ale taven mange lačhes a som rado.

Ča kamav jekh, so pisindžom. Kaj kamav te dikhel mires dades.

Můj život bez táty

(původní překlad)

Žiji v dětském domově již mnoho let. Nyní je mi 14 let a jsem tu od jednoho roku. Chtěl bych vám napsat, že je mi moc líto, že jsem nikdy neviděl svého tatínka.

Nevím, jak vypadá, nevím, kde žije, jakou má teď rodinu, jaký je to chlap. Jsem mu podobný? Domů si mě maminka vzala na návštěvu jen jednou. Byl jsem malý. Pamatuji si, že jsem jí ale vadil, zavřela mě do sklepa. Báł jsem se, že v tom sklepe umřu, měl jsem hlad a byla mi zima. Naštěstí tam blízko bydlel můj kamarád Honza, který mě slyšel a otevřel mi a dal mi jídlo. Honza mě odvedl k nim domů a já se zase báł, že o mě bude mít maminka strach, kde jsem. Představte si, že mě vůbec nesháněla.

Honza má bráchu Luboše. Seběhlo se to však všechno potom tak, že jsou oba bráčkové mými největšími kamarády a všichni jsme teď v dětském domově. Domů jsem psal několikrát dopisy, ale nikdo mi už neodpověděl. Tady se nám líbí. Ve škole mám rád fyziku a matematiku. Mám moc rád vánoční svátky, tady dostanu vždycky hodně dárků. Paní ředitelka to tak zařídí. Máme bohatého Ježíška, hodně jídla a sladkostí. Chodím tu hrát fotbal a moc rád tančím.

Mám v sobě nějakou nemoc, musím držet bezlepkovou dietu. Je to moc nepříjemné, mám vždycky chuť na něco, co nesmím jíst. Ale jsem rád, že mi tu vaří jídla, která mohu jíst a není mi po nich špatně, že se tu o mě starají.

Jen mám jedno velké přání, co jsem psal na začátku. Chtěl bych vidět a poznat svého tatínka.

My life without my Dad

I have lived in a children's home for many years. I am 14 years old and I have been here since I was one. I would like to tell you how sorry I am I have never met my Dad.

I don't know what he looks like, I don't know where he lives, what family he has now, what kind of man he is. Do I take after him? My Mum took me home for a visit only once. I was only small. I remember she found me annoying and she locked me up in the cellar. I was afraid I would die there, I was hungry and I was cold. Luckily my friend Honza lived nearby. He heard me, opened the door for me and gave me some food. Honza brought me home with him, but I was afraid that my Mum would worry about me. Can you imagine she didn't even notice I was gone?

Honza has a brother called Luboš. Later things turned out in such a way that both of them are my best friends and we are all together in a children's home now. I have written home several times, but no one ever replied. We like it here. At school I like maths and physics. I really like Christmas, the manageress always makes sure I get lots of presents. We have lovely Christmases with lots of food and sweets. I play football on the local team and I love dancing.

I have some kind of disease and I'm on a gluten-free diet. It's really annoying. I always feel like eating something that isn't good for me. But I'm glad that over here, they prepare food for me which I can eat and it doesn't make me sick. They take good care of me.

I have only one big wish which I told you about in the beginning. I would love to meet and get to know my Dad.

2. místo - Magda Gurecká, ZŠ praktická, Česká Lípa, 8. ročník

Pal amari famelija

Miro nav Magda a kamľom tumenge te irinel pal amari famelija.

Dživav ke daj a hin man eňa surozenci. Jekh phral dživel ke baba Žancoste. Jekh bariľa andro ustavos. A jekh pheň hin ke baba Česka Lipate. Pre miro dad peske na pametinav, aňi pes ňigda na dikhlam. Sar uliľom, ta has andre bertena vaš koda, hoj čorkerlas trasta, a the odoj muľa. E dajori pes korkori starinlas pal savore čhavore, so paš late ačhile. Na has la ajci love, hoj amenge te cinel gada a te potinel andre škola, so kempel. Bešahas andro panelakos, ale mušindám odarig te džal het. Andro goreder kher, kaj has plešňa. Savore odoj nasvaliľam a našti phirahas andre škola. Palis pes sťehinkerahas pal oubitovni.

Jekh džives e daj geľa pre socijalka, kaj amenge te pomožinen, a on kamle te lel le čhaven andro ustavos. E daj rovelas a igen len mangelas, hoj kada te na keren. E gađži, so pes pal amende starinlas, has igen lačhi, a postarinda pes, hoj e daj te chudel o socialna davki.

Palís imar has feder. Na ladžahas pes, hoj amen nane pro chaben, gada a potimen o veci adre škola. Ačhilam la dajoraha, na gelam andro ustavos a savore sam rado, hoj likerda avri.

O mé rodině

(původní překlad)

Jmenuju se Magda a chtěla bych vám napsat o životě naší rodiny.

Žiju u mamky a mám devět sourozenců. Jeden bratr žije u babičky v Žatci, jeden vyrůstal v dětském domově a jedna sestra je u babičky v České Lípě. Na svého tatínka si vůbec nepamatuju a ani on mě nikdy neviděl. Když jsem se narodila, tak byl zavřený ve vězení, protože kradl železo, a nakonec tam i umřel. Maminka se o nás, všech 6 dětí, které žily s ní, starala úplně sama. Neměla dost peněz, aby nám mohla koupit oblečení a platit věci do školy. Bydleli jsme v paneláku, ale museli jsme se vystěhovat do horšího bytu, kde byla všude plíseň. Všichni jsme z toho onemocněli a zameškali tak hodně hodin ve škole. Pak jsme se stěhovali z ubytovny na ubytovnu.

Jednoho dne šla mamka na sociálku, aby jí pomohli finančně, ale tam jí místo toho oznámili, že nás chtějí vzít do dětského domova. Mamka začala plakat, moc prosila, aby to nedělali. Paní, která nás měla na starost, byla pak moc hodná. Postarala se o to, aby mamka dostala sociální přídatky.

Pak už to bylo lepší. Nestyděli jsme se, že nemáme peníze na jídlo, oblečení a zaplacení věcí ve škole. Zůstali jsme s maminkou, nešli do dětského domova a jsme všichni moc rádi, že nám to takhle vydrželo.

My family

My name is Magda and I would like to tell you about my family.

I live with my Mum and I have nine brothers and sisters. One brother lives at our grandmother's in Žatec, one brother grew up in care and one sister lives at our grandmother's in Česká Lípa. I don't remember my Dad at all and he never saw me. When I was born, he was in prison for stealing scrap metal and he died there. My Mum was looking after the remaining six children all by herself. She didn't have enough money to get us clothes and pay for school things. We lived in a nice block of flats but then we had to move out and go to a worse place which was mouldy. Everyone got sick because of it and we missed a lot of school. Then we went from one workers' hostel to another.

One day my Mum went to the social services to get some help but instead she was told that we would all be taken into care. My Mum cried and begged them not to do it. It softened the heart of the lady who was in charge of our case and she became very kind. She made sure my Mum got social benefits.

Since then, things have been better. We're not ashamed of not having enough money to buy food, clothes and things for school. We've been able to stay with our Mum, we didn't have to go to a children's home and everyone's really happy about the way it's turned out.

3. místo - Aneta Pompová, ZŠ Kojetín, 8. ročník

So bi avilahas aver, te bi somas rakli?

Kada svetos hino rasisticko. Ňiko našti dikhel pro Roma. Te džas avri, savore gadže pre amende dikhen banges. Sar džas andro obchodos, savore amen sledinen, te na čoras vareso. Mišlinen peske, hoj sam džvira he kavka.

Te bi somas raklori, avilahas bi man aver dživipen. Savore bi pre ma dikhenas aver. Somas bi kavka sar jon a vihovindas bi kada mange. Sar avava bareder, šaj bi gelom andre buti a savore bi pre ma dikhenas normalnes. Ilehass man vsadži andre buti, ale akana na len kavka Romen andre buti. Te bi avlomas rakli, Ňiko bi pre mande na sikhavelas he na nadavindehas pre ma, kaj som kali he kavka. Sar bi džavas varekaj pre diskoteka, abo andro klubos, so ča o rakle kodoj. Čitindomas bi man feder a kavka sar te bi peravas paš lende. Na dikhenas bi pre ma banges he kavka. Te bi akana gelom pre aver škola, he avlomas bi nevi kodoj, ta bi peske pal mande mišlinenas diliņipena he nadavinde pre ma. Ale te bi somas rakli, takoj bi odoj zapadņindomas he ilehas bi man ke peste. Lenas bi man feder he vakerenas bi manca. Te bi somas rakli, avlahas bi savoro aver, feder a lokeder.

Ale mange oda hin lačo kavka sar akana. Bo varesave gadže varesave Romenge na chuden aņi pro kotņika. Som barikaņi, že som Romņi a furt avava.

Co by bylo jinak, kdybych se narodila jako Češka?

(původní překlad)

Tento svět je rasistický. Nikdo nemá Romy rád. Když jdeme ven, všichni bílí na nás koukají křivě. Když jdeme do obchodu, všichni nás sledují, abychom nic neukradli. Myslím si, že jsme jak zvířata a tak.

Kdybych byla Češka, měla bych jiný život. Všichni by se na mě dívali jinak. Byla bych taková jako oni a to by mi vyhovovalo. Až budu starší, mohla bych chodit do normální práce a všichni by se na mě dívali normálně. Vzali by mě všude do práce, ale teď málokde vezmou do práce Roma. Kdybych byla Češka, nikdo by na mě neukazoval a nenadával, že jsu černá atd. Kdybych šla někam na diskotéku nebo do klubu, kde jsou samí bílí, cítila bych se líp a tak, kdybych k nim prostě patřila. Ne-koukali by na mne křivě... Kdybych teď přestoupila na jinou školu a byla jsem tam nová, tak by si o mně mysleli blbosti a nadávali by mi. Ale kdybych byla Češka, hned bych tam zapadla, vzali by mne mezi sebe. Vzali by mne líp a mluvil by se mnou. Kdybych byla Češka, bylo by všechno jiné, lepší, jednodušší.

Ale mně to vyhovuje tak, jak jsem teď, protože někteří bílí nám nesahají ani po kotníky. Jsem pyšná na to, že jsem Romka, a vždy budu.

What would be different if I had been born a Czech?

This world is racist. No one likes the Roma. When you go out, the Non-Roma give you bad looks. When we go into a shop, we're being watched in case we want to steal something. The Non-Roma think we're some kind of animals.

If I were a white girl, I would have a different life. The Non-Romany people would view me differently. I'd be like

them and it would suit me. Once I grew up, I'd be able to go to work and no one would think anything of it. I'd get a normal job anywhere I wanted. Nowadays nobody gives a Roma a job. If I were a white girl, no one would be pointing their fingers at me, call me dirt or give me names. If I went to a disco or a club, where only white people go, I'd feel better, as if I belonged with them. No one would give me any bad looks. If I changed schools now, my new classmates would have a bad opinion of me and they would call me names. But if I were a Non-Romany girl, I'd blend in immediately and they would accept me. They would accept me more easily and they would make friends with me. If I were a Non-Romany girl, everything would be different, better and easier.

But I feel good as it is, because some Non-Roma can't hold a candle to the Roma. I'm proud to be a Romany girl and I always will be.

Speciální cena za příběh / Special Recognition for a Story

Denisa Slepčíková, ZŠ Běžecká, Sokolov, 8. ročník

Lačno džives, Romale!

Me som e Denisa Slepčíková a hin mange 15 berš. Koda pribehos pisinavas pal e dakeri nena, sar dživelas pre Slovensko. Trebišoste. Me a miri daj samas ke late a oj amenge phenelas, sar dživelas.

Sas la plano dživipen. Cerpinelas pes. Sa e daj, o dad, o rom lake mula. Sas la čhave – štar. Duj murša, duj čhaja. E Melisa, e Nataša, o David a Laďas. Cerpinelas le čhavenca. Na sas la kecivar so te tavel.

Paňi len na sas. Phirenas pal o gadže vaš o paňi, te chal. Varesave Roma sas jileskere.

Oj pes mangelas le Devleske, kaj lake te pomožinel. Jekh džives lake avľa o phral. Sar les dikhlä, ajci rovelas! Lakero phral lake phendä, či na kamel pro Čechi, že lake arakhela kher, že oj peske dživela sar raňi. O čhave lake phirena andre škola, oj andre buči. Oj phendä, hoj kamel. Iľa le čhaven a gela pro Čechi. Imar sas pro Čechi. O phral lake arakľa kher. Prihlašinda la. O čhave phirenas andre škola. Pal o duj trin džives chudľa buči. Dživelas peske sar raňi. Palikerďa le Devleske.

Akanakes hiňi baba. Dživel peske lačhes. A phenel amenge: „N'aven hamišne! O Del tumenge dela mek pro sveto! O svetos hino boro!“ Me e miri daj šunahas a kajci rovahas! E nena tiš. Na prejinav kada ňikaske pro svetos!

Dživen bachtale pal calo dživipen! Prejinav me, miri daj the e nena.

Dobrý den, lidi!

(překlad NŠ)

Jsem Denisa Slepčíková a je mi patnáct let. Tenhle příběh je o mámině tetě, která žila na Slovensku, v Třebišově. Byla jsem u ní s mámou a teta vyprávěla, jak se jí žilo.

Měla strašný život. Hodně trpěla. Zemřeli jí oba rodiče i muž. Měla čtyři děti. Dva kluky a dvě holky, Melisu, Natašu, Davida a Láďu. Protrpěla to všechno s dětma. Kolikrát neměla co vařit. Neměli ani vodu. Tak chodili k bílým prosit o vodu i o jídlo. Taky někteří Romové k nim byli hodní.

Teta se modlila k Bohu, aby jim pomohl. A pak přijel na návštěvu její bratr. Když ji viděl, strašně se rozplakal. Říká jí, jestli nechce do Čech, že jí sežene byt a že si bude žít dobře. Děti budou chodit do školy a ona do práce. Chtěla. Sebrala děti a odjela

do Čech. A byla v Čechách. Bratr jí fakt sehnal byt. Přihlásil ji. Děti chodily do školy. A za krátko teta sehnala práci. Žila si dobře a za to děkovala Bohu.

Teď je už babička a pořád si žije dobře. A nám říká: „Ne abyste byli lakomí! Bůh vám dá místo na světě! Svět je velký!“ S mámou jsme ji poslouchaly a obě jsme strašně brečely. Teta taky. Nepřála bych to, co zažila, nikomu na světě!

Buďte šťastní celý život! To vám přeje. Já, moje máma a teta.

Good morning, people!

My name is Denisa Slepčíková and I am fifteen years old. This story is about my Mum's aunt, who used to live in Slovakia, in Třebišov. I went to see her with my Mum and she told us about her life.

She has had a terrible life. She has suffered a lot. Her parents are dead and so is her husband. She has four kids. Two boys and two girls, Melisa, Nataša, David and Láďa. She has suffered it all with her kids. Often she didn't even have anything to cook. They didn't even have fresh water. So they went begging to the white people to give them water and food. Some Roma were also kind to them.

My Mum's aunt was praying to God to help them. And then her brother came to visit. When he saw her, he burst into tears. He asked her whether she wanted to come to the Czech Republic, he would find her a flat and she would have a better life. The children would go to school and she would find a job. She wanted to. She took the kids and went to the Czech Republic. And once she was here, her brother really found her a flat. He registered her. Her kids went to school and my aunt soon found work. She had a good life and she thanked God for it.

She is a grandmother now and she still has a nice life. And she keeps telling us: "Don't be mean! God will grant you a place in the world! The world is big!" When my Mum and I were listening to her, we were both crying and so was my Mum's aunt. I would not wish what she has been through on anyone in this world.

Be happy all your life! Me, my Mum and our aunt are sending our best wishes.

Cena Českých kamenolomů / České Kamenolomy Prize

Hedvika Gebertová, DD, ZŠ a SŠ Svatopluka Čecha, Žatec, 7. ročník

Sar somas andre špitalä

Mek aver džives somas but nasvali. Somas buter sar berš andre špitalä, buteder ke Praha. Buteder somas operimen. Sar somas andre špitalä, but pal mande phirenas. He miri daj has pal mande. Ale buteder pal mande phirelas e bibi Miluška. Amen lake phenas bibi Mí. La hin akana šukar cikňi čhajori. Akana pes čeporo našti pal amende bajinel. Aš pal ma phirelas la bibaha o phrala a e učitelka. Somas but rado. Andre špitalä has ajso lačno džives. Furt has odoj aver čhave a pajis gejele het. A zase aver. Ča me somas odoj but. Arakľom mange odoj kamaratka Lucka. A o doktorki has lače. Pomožindžom lenge, te mange has phares. Genavas le čhavoreng e paramisa, kaj lenge te na avel phares sar mange. Jon has mandar cikneder. Imar som khere. Ale pale man hela operacija a pale odoj hela savore lače.

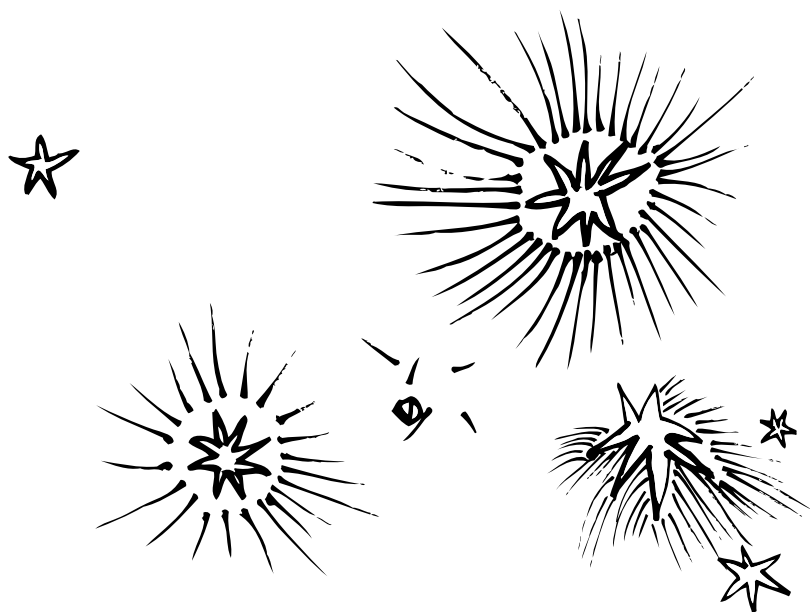
(původní překlad)

Jednu jsme se přestěhovali do Sokolova a druhý den jsem šel do školy. Tam jsem slyšel, jak už o mně říkají ošklivé věci. Když skončilo vyučování, tak jsem šel domů a ptám se maminky: „Maminko, proč jsou na mě ve škole tak zlí? Já jsem jim nic neudělal.“ A maminka mi říká: „Uvidíš, že se to srovná a všechno se spraví. Děti tě musí nejdřív samy poznat.“ Moc jsem tomu nevěřil. Další den jsem šel do školy a byla to pravda. Nikdo už na mě nebyl zlý. Já jsem byl moc rád, že děti pochopily, že jsem dobrý kluk a neuvěřily pomlouvám. I maminka byla moc ráda. Říkala mi, že věděla a věřila tomu, že se všechno srovná. Tak jsem jí poděkoval za radu a ona mi řekla: „Nemáš zač. Pro syna jen to nejlepší!“

„Moc ti děkuji, maminko!“ A tím končí můj příběh pro Romano suno.

When we moved to Sokolov, I went to school the next day. There I heard people saying bad things about me. When the lessons were finished I went home and asked my Mum: “Mum, why is everybody so mean to me at school? I have not done anything wrong.” And my Mum said to me: “It’ll get better, you’ll see. First they have to get to know you.” I didn’t believe it much. The next day I went to school and it was true. Nobody was mean to me anymore. I was very happy that the other children realised I was a good boy and they didn’t believe the gossip. My Mum was also very happy. She said she always believed that things would turn out alright. So I thanked her for her advice and she said: “Not at all. Anything for my son.”

“Thank you very much, Mummy!” And this is the end of my story for Romano Suno.

IV. kategorie / 4th Category (secondary-school students)

Středoškoláci

1. místo - Michaela Horváthová, SŠ, gym. a SPedŠ Jana Blahoslava, Přerov, 2. ročník

Me na slóm aňi gadži aňi romňi - me slóm manušňi

Pharipena, but buťa, gondolipen andre škola, gondolipena, save man ikeren, so avla dureder. Du-mini mange na den te sovel.

Phirav pre pedagogicko škola. Kerav tikne čhavorenc a jekhvar kerava lengere dajenca he le dajenca. Som romaňi čaj. Hin man but kamarata a he manuša, kaj pes manca džanen. Ale dženen nane manca starojsa. Ale aver džene - but manuša pes likerena na sar manuša. Slóm phureder. Kana vakerav phuredere manušeha, užarav, hoj manca vakerena sar manušeha. Vakeravas jekhe gadže-ha, slá oda lače. Palik šundà, hoj slóm romaňi čaj, imar na kamlas manca te vakerel. Phendà, hoj slóm romňi, hoj manca nič na kamen aňi te vakeren. Asi tumen džanen te pochopinél, sar man citinavas.

Na slóm sar aver čhaja. Na barovás romane čhajenca, Romenca. Nane man ajsi manušiben. Sako, kaj šunel, hoj slóm romňi, dikhel mariben, čoripen. Či kale manušes, kaj na džanel te genel. No so tumenge phenava. So som lenca, aňi man na čudalinav. Me maškar lende na pasinav, na perav. Vašoda na kamav, hoj amen čhiven andre jekh gono.

On furt kada keren. A kada manuš man na džanel a kerel mandar ladž. Kalestar man darav, so manca ela tajsa. Sar manca o gadže vakerena pro urados, sar kamava te džal andre buči. Sar man lena o daja he o dada le čhavendar, kaj len sikhavava. Kalestar man darav. Adadživeskere gadže mange phenena: „Me na kamav, kaj mire čhave te sikhavel e Romňi!“

O gadže pes na mušinen te daral vaš e buči. Na džanen, s’oda hin diskriminacija. Me na kamav te avel gadži. Nane man ništ ajsa tipicko romano. Dživav sar manuš. Ale slóm temperamento, dinamic-ko, energicko, dominantno. Te ovas gadži, n’avas ajsi, sar slóm. Le manušen dikhav sako dives. Diklóm pre lende. Hine ajse nalače. Le Romen hin baro jilo, kamipen. Slám lače. The o Roma kamen Devlores. Vašoda lenge palikerav. Slóm vašoda rado, kaj man avka narodindom a barilom.

Pačav koleske, že andre miro dživipen avava bachtali. A na som pre kodi korkori.

Nejsem ani Čech ani Rom. Jsem člověk.

(původní překlad)

Starosti: spousta práce, škola a myšlenky. Myšlenky, které mě nutí uvažovat nad budoucností. Myšlenky, které mi nedají spát.

Chodím na pedagogickou školu, pracuji s malými dětmi a jednou budu spolupracovat i s rodiči. Jsem Romka. Mám ve svém okolí spoustu přátel i známých. Ti se mnou nemají problém. Bohužel jsem potkala i lidi, kteří se ke mně chovali vyslo-

veně neslušně. Jsem dospělá, a když komunikuji s dospělým člověkem, očekávám určitou úroveň rozhovoru. Když jsem se jednou bavila s českým mužem, neměl problém. Po pár minutách ale poznal moje příjmení a odmítl se se mnou bavit. Řekl, že s „cigánkou“ nechce mít nic společného. Tento člověk mě vůbec neznal a odsoudil mě.

Nepatřím mezi typické Romy. Nevyrůstala jsem s nimi a nemám ani takovou povahu. Každý si pod slovem „cigán“ představí rvačky, krádeže, šikanování, negramotnost apod. Souhlasím a ani se tomu poslední dobou nedivím. Já mezi takové nepatřím, a proto nesnáším, když se všichni Romové „háží do jednoho pytle“, jak se často používá.

Ten člověk mě vůbec neznal a odsoudil mě. Toho se bojím i v budoucnosti. Jak se mnou budou lidé komunikovat na úřadech, při pohovoru do práce a v práci? Rodiče dětí, které jednou budu učit. Děsí mě to. Co když si řeknou: „Nechci, aby moje dítě učila Romka!“

Češi se o práci nemusejí bát, oni neznají diskriminaci. Ale asi bych nechtěla být Češkou. I když nemám typickou romskou povahu, cítím v sobě tu náтуру. Jsem temperamentní, dynamická, energická a dominantní. Být Češkou, nebyla bych taková. U přátel, myslím v mém věku, jsem si všimla jejich suchosti, ale samozřejmě není to tak u všech. Romové mají obrovská srdce, lásku cítí každým coulem těla. Mají v sobě spoustu víry a odvahy. Za to jsem vděčná. Jsem ráda za to, jaká jsem a kam jsem se narodila.

Jak zní jedno pořekadlo: „Jaký si to uděláš, takový to máš.“ Vděčím mu a vím, že si to v životě dokážu zařídit, abych byla šťastná, takhle mě to maminka naučila. A vím, že na to nejsem sama!

I am not Czech, I am not Romany, I am human

Worries – a lot of work, school and thoughts. Thoughts, which make me think of the future. Thoughts, which keep me awake at night.

I study at a teacher-training school, work with small kids and one day I will also work with their parents. I am a Roma. I have many friends and acquaintances around me. Unfortunately, I have also met people who have been really rude to me. I am a grown-up and when I communicate with another grown-up, I expect a certain level of maturity in our communication. Once I was talking to a Czech man who didn't seem to have a problem with me. A few minutes later he realized from my last name who I was and he refused to continue. He said he didn't want to have anything in common with a Gyppo. He didn't know me at all, and yet he judged me.

I don't match the typical Romany. I didn't grow up among them and I don't have the character which people imagine when they hear "Gyppo". They associate it with brawls, thieving, bullying, illiteracy and so on. I agree and lately it has not even surprised me. I don't belong among this type of Roma and that's why I can't stand when all Roma are deemed the same.

This man didn't even know me but he condemned me. This is what I fear for the future. How will people speak to me in offices, in job interviews and at work? The parents of the children I would one day teach? I am scared of that. What if they say: "I don't want my kid to be taught by a Romany"?

Czechs don't have to worry about their work, they don't know discrimination. Still, I wouldn't like to be Czech. Although I'm not a typical Romany, I feel the Romany character inside me. I am temperamental, dynamic, energetic and domineering. I wouldn't be like this if I were a Czech. I have noticed a certain amount of dryness in my friends of the same age, though not in everyone, of course. The Roma have big hearts; they feel love with their entire bodies. They have a lot of faith and courage. I appreciate that. I am grateful for who I am and who I was born as.

There's a saying: "You make the bed you lie in." I believe that and I know that I will be able to manage my life in a way to be happy. My mum taught me that. And I know I am not alone in it!

2. místo - Monika Brůžková, SŠ Černovice, 2. ročník

Životoskeri pačka

Životos hin sar zapasos andro rangos. Jekh džives sal barikano, ale druho džives imar sal poražimen.

Imar pal o začatkos arde pro svjetos maškar amende pes marenas o lačhipen la zoraha. Savore manuša andre peste arakle lačhipen la zoraha. Kana pes o lačhipen la zoraha vesekedinenas - a pale páka. Kas hin bari šanca? A sar oda esas ke mande?

Pal e karačoňa avlom andro ustavos. Na kamňom te džal korkori, ta dovakerđom man la kamaratkaha, že džaha peha pale. No ale na gejlās amenge nisavo autobusis aňi nisavi mašina. Ta phenda mange: „Av, sovaha ke amende. A tajsa džaha peha pale. Džaha andro ustavos.“ Andre kada diklām, že mange nič na kempel. Ale gejle avri bare problemi! Na esas amen love pro drom, kaj te džas pale. A me phare jileha the rovibnaha diňom andre zastavarna o foťakos, so chuňom le dadestar pre karačoňa. Pačavas, že o foťakos man lela pale. Na ilom. Ta andro ustavos gejlam, alenekbuter sas mange phares, hoj pale kerdom dukh mre dadeske.

Ale som rado, že imar pal mande khelel avri buter o lačhipen. Snad mange o dad varekana odmukela koda savoro, so kerdžom. A pačav mange, že pes mange imar niĝda nič na ačela.

Životní páka

(původní překlad)

Život je jako zápas v ringu, jednou jsi vítěz, podruhé poražený. Už od samého počátku světa mezi sebou válčí dobro se zlem. A v každém člověku hraje dobro se zlem páku a oba mají stejnou šanci. A jak to dopadlo třeba u mě?

O vánočních prázdninách jsem se vracela zpátky do ústavu. Nechtěla jsem jet sama, a tak jsem se domluvila s kamarádkou, že se vrátíme spolu. Jenže nám už nejel žádný vlak a ona mi nabídla, že přespíme u ní a zítra se vrátíme. V tu chvíli jsem to viděla jako jedinou možnost. Ale vyklubal se problém! Utratily jsme peníze a neměly jsme na cestu zpátky. A tak s těžkým srdcem a se slzami v očích jsem dala do zastavárny foťák, který jsem dostala od táty k Vánocům. Věřila jsem, že foťák do stanu brzy zpátky. Jenže jsem ho už nikdy neviděla. Do ústavu jsme nakonec dojely, ale! Zklamala jsem. Nejvíc mě mrzelo, že jsem znovu ublížila tátovi.

Po téhle zkušenosti ve mně začalo vítězit převážně dobro. Snad mi táta někdy odpustí i další kravinu, co jsem prováděla. Já jsem si teď jistá! Ale zlo pořád vystrkuje růžky.

A life's arm-wrestle

Life is like a match in the ring, one day you're the winner, another day you're beaten. Since the beginning of things, good and evil have been fighting each other. And in every man, good and evil are trying to match each other in an arm-wrestle and both stand the same chance. And what's the result in my case?

I was going back to my children's home after Christmas. I didn't want to travel alone and so I arranged with a friend to go together. Unfortunately, no more trains were running that night, and so she invited me to stay over at hers and to continue in the morning. At the time, I saw it as the only solution. But there was another problem! We'd spent all our money and didn't have any for the journey back. And so with a saddened heart and tears in my eyes I took the camera, which my Dad had given me for Christmas, to a pawn-shop. I believed I would get it back soon but I never saw it again. Eventually we made it back to the home, but! I'd let people down once again. What troubled me the most was that I'd hurt my Dad again.

After this experience, good started to take over inside of me. I hope my Dad will forgive also the other no-good I've been getting up to. I am sure of it now! But evil is never completely out of sight.

3. místo - Matylda Jóniová, SŠ Černovice, 2. ročník

Esas a na esas

Jekh ajsi cikňi bakrori ulilas pes a esas calo kali - maškar savore parne. Furt a furt esas ajsi nalikerdi maškar lende. Níko aleha na vakerelas. Níko laha na delas дума, na na vakerelas. Joj ča rovelas a rovelas.

Jekh dives avla lakero dad a phučel latar: „So sal ajsi smutno?“ A joj phendža, že lake hin namište, že savore latar asan, že hiňi kali a on parne. A že lake prekal kada hin namištes. Ale jekh dives lakero farmaris anda aver bakroro. Ov esas parno-kalo. Odi bakrori pes rosdikhla a dikhla ajsa cikňa kulička a dikhelas andro rohos. Uplňe pes daralas. Kolem dookola pes točinelas. Sar terdila, dikhla, že hino na pul parno.

A ta pes bavinenas ča peha. Vakerenas a bavinenas pes. A oda dives prekal oda, že ov esas bakroro a oj bakrori, len esas parno kale čhave a lendar pes níko na asanas.

Bylo, nebylo

(překlad NŠ)

Narodila se jedna taková malinká ovečka a byla celá černá, černá mezi ostatními bílými. Oni ji vůbec neuznávali. Nikdo s ní nepromluvil. Nikdo s ní nemluvil, nepovídal si. Ta ovečka jenom brečela a brečela. Jednou k ní přišel její táta a ptá se jí: „Proč jsi taková smutná?“ A ona odpověděla, že jí je na nic, protože se jí všichni posmívají za to, že je černá a oni bílí. Kvůli tomu jí je nanic.

Ale jednou přivedl farmář další ovečku. Byl to černobílý beránek. Ovečka se roz-

hlídla a uviděla takovou malou kuličku. Podívala se do rohu. Měla veliký strach. Beránek se točil pořád dokola. Až když se zastavil, uviděla, že je napůl bílý.

A tyhle dvě ovečky se potom kamarádily spolu. Povíдалy si a hrály si. A pak, protože on byl beránek a ona ovečka, měli spolu černobílé děti. Jim se už nikdo neposmíval.

Once upon a time

Once upon a time, a small lamb was born and it was all black, the only black lamb among the white ones. The others didn't respect her. No one ever addressed her. Nobody talked to her. The lamb cried and cried. One day her Dad came to her and he asked: "Why are you so sad?" And she said she was feeling sad because everyone laughed at her for being black, when the rest of them are all white. And that is the reason she was feeling so sad.

One day, the farmer brought another lamb. It was a black-and-white he-lamb. The black lamb looked around and she saw a tiny little ball in the corner. She was very scared. The he-lamb was turning around. When he stopped she realized that the other lamb was black and white.

From then on these became friends. They talked and played together. And then, because he was a ram and she was a ewe, they had black and white children. And nobody laughed at them anymore.

Speciální cena za příběh / Special Recognition for a Story

Jarmila Botošová, SŠ V Hati, Černovice, 2. ročník

Sar kamavas te rakhel la dajora

Somas cikňori, phiravas mek andre školka. Sar samas pal o dilos, ta mušinahas te džal te sovel. E učitelka amenge furt phenelas, hoj sar uščaha upre, ta imar adaj pre amende užarla e daj. Ale pre ma furt užarlas mro dad. Mange avka na avlas, ale časo mandar phučlas miri kamaratka, soske vaš mange na phirel e daj. Ta lake phendom, hoj man možno nane, hoj hin man ča dad. O joj pes manca halasinelas the furt mandar asalas. Ale me imar našči likeravas avri. Has mange igen phares, ta palis denašlom, kamavas te rakhel la dajora...

Sar avlom khere, ta phučlom mre dadestar soske vaš ma na phirel he e daj, te vaš savore čhavore phirel. Soske man nane tiš dajori sar avre čhavoren. Mro dad mange phendas, hoj man nane daj, hoj lestar denašlas the hoj bešel na dur khatar amendar, ale hoj nane schopno pre ma te avel te dikhel. No ta užardom ži tosara. O dad man ligendas andre školka the gelas andre buti. Me denašlom andral e školka the gelom te rodel la dajora. Gelom autobusiha ke Neratovica te rodel la dajora. Odoj mange phende, hoj mri daj imar odoj na bešel, mi džav het. Ta gelom. Palis pal ma denašelas jekh džuvli the phenel mange: „Mušines te džal odoj la mašinaha, andro Kralupy nad Vltavou.“

Ta bešlom pre mašina, has odoj jekh murš the jov mange phenel: „Kaj džas? Ajsi cikňori čhajori the imar cestinel.“ Phendom leske, hoj rodav la dajora. Ta gelam ži andro foros, so odoj bešelas mri dajori. Calo drom peske vakerahas. Pal o trin ori gelam tele pal e mašina. Phučhavas penda dženenar, oda murš tiš. Níko mra dajora na prindžarelas. Palis terdardom varesava phura džuvla the pučlom latar: „Na prindžaren mra dajora?“ The sikhadom lake e fotka, phendom sar pes vičinel. Joj mange phenel: „Sidžar, džas! Me džanav, kaj bešel tri dajori.“ Ta denašavas. Kole muršeha, so mange pomo-

žindās, ta man rozgelom the palikerdom leske. Denašavas pal koja džuvli the gelam pal miri dajori. Sar durkindom pro vudar, ta avlas avri ajso džungalo dženo, has pre ma nalačo. Phučlom lestar: „Nane adaj mri dajori? Adaj bešel vičinel pes...“ he palis leske sikhadom e fotka. Čhidās man avri the phendās, hoj adaj nisavi dajori nane. Me gelom mek jekh razos te durkinel. Palis avlas avri džuvli, so dičholas sar mri daj. Sikhadom lake e fotka the phendom, hoj rodav mra dajora. Joj bandžilas pro klončki the but rovlas the phenel: „Me som tri daj.“ Ta pes chudlam the sa lake vakeravas. Joj furt rovelas the me furt lake khosavas o japsa the phenav: „Avla lačhes, dajori! Imar avaha peha furt. Imar mandar na oddžaha, aňi me tutar!“ Palis lake phendom, hoj la igen rado dikhav the hoj mange but chibinlas. Palis mange e dajori phendās, hoj te džav man te landarel the te chal, hoj džaha te sovel, hoj tosara džaha, kaj me kamava. Ta gelam te sovel. Avka šukares mange has, igen šukares. Sovahas, tosara uščilam la dajoraha upre. Vareko durkindās pro vudar. Has oda duj phandle, ligende man mra dajoratar. But rovavas, mri dajori tiš. Has oda igen phares. Kamav peskra dajora.

Akorestar, so man latar ile, ta la imar nigda šoha na dikhľom. Posledno razos la dikhľom anglal dešušov berš the na calo dives.

A kada hin agor mire lavendar...

Jak jsem chtěla najít maminku

(původní překlad)

Byla jsem ještě malinká a chodila jsem do školky. Když jsme se naobědvali, tak jsme museli jít spinkat. Naše paní učitelka nám vždycky říkala, že až se vyspínáme, tak už tady na nás bude čekat maminka. Ale na mě tam vždycky čekal tatínek. Mně to tak nepřišlo, ale pak po čase se mě zeptala moje kámoška, proč pro mě taky nechodí maminka. Tak jsem jí řekla, že ji asi nemám, že mám jenom tatínka. A ona mi pak nadávala a furt se mi posmívala. Ale já už jsem to nemohla vydržet. Bylo mi to moc líto, tak jsem pak utekla a chtěla jsem najít maminku...

Když jsem přišla domů, tak jsem se zeptala tatínka, proč pro mě maminka taky nechodí, když pro všechny děti chodí. Proč taky nemám maminku jako ostatní děti. Tatínek mi řekl, že maminku nemám, že od něj utekla a že bydlí kousek od nás, ale že není schopná se na mě jít podívat. No tak jsem počkala až do rána. Táta mě odvezl do školky a jel do práce. A já jsem utekla ze školky a šla jsem hledat maminku. Jela jsem autobusem do Neratovic hledat maminku. Ale tam mi řekli, že tam už moje maminka nebydlí, ať jdu pryč. Tak jsem šla. A pak za mnou běžela jedna paní a říká mi: „Musíš jít tamhle na vlak a jet do Kralup nad Vltavou.“

Tak jsem nasedla do vlaku a tam byl nějaký pán a on mi říká: „Kam jedeš?“ Taková malá holčička a už cestuje. Řekla jsem mu, že hledám maminku. Tak jsme jeli vlakem až do toho města, kde bydlela moje maminka. Celou cestu jsme si povídali a asi tak po třech hodinách jsme tam dojeli a vystoupili z vlaku. Ptala jsem se sta lidí a ten pán taky. Nikdo moji maminku neznal. A pak jsem zastavila nějakou starou paní a ptala jsem se jí: „Neznáte moji maminku?“ A ukázala jsem jí fotku a řekla jsem jí, jak se jmenuje. Ona mi říká: „Honem jdeme! Já vím, kde bydlí tvoje maminka.“ Tak jsem utíkala. S tím pánem jsem se rozloučila, co mi moc pomohl, a moc jsem

mu poděkovala. Utíkala jsem za tou paní a šly jsme za mojí maminkou. Když jsem tam zaklepala na ty dveře, tak vylezl moc ošklivej pán a byl na mě zlej. Já jsem se ho ptala: „Není tady moje maminka? Tady bydlí. Jmenuje se...“ A pak jsem mu ukázala fotku. On mě vyhodil a řekl, že tady žádná maminka není. A já jsem šla znovu zaklepat. A pak vyšla paní a vypadala jako moje maminka. Tak jsem jí ukázala fotku a řekla jsem, že hledám maminku a ona si klekla a moc brečela a říká: „Já jsem tvoje maminka.“ Tak jsme se obejmuly a všechno jsem jí řekla. A ona furt brečela. A já jí furt utírala slzičky a říkám jí: „To už bude dobrý, maminko! Už budeme spolu navždycky! Už ode mě neodejdeš ani já od tebe.“ Pak jsem jí řekla, že ji mám moc ráda a že mi moc chyběla. Pak mi maminka řekla, ať se jdu vykoupat a najíst a že pak půjdeme spinkat. A pak ráno půjdeme, kam budu chtít. Tak jsme šli spinkat. Bylo mi tak hezky, moc krásně mi bylo. Spinkali jsme a ráno jsem vstala s maminkou. Někdo zaklepal na dveře. Byli to dva policajti a odnesli mě od maminky. Moc jsem plakala. Moje maminka taky. Bylo to moc smutný. Miluju svojí maminku.

Ale od té doby, co mě od ní vzali, tak už jsem ji nikdy neviděla. Naposledy jsem ji viděla před šestnácti lety a to jenom necelý den.

Konec mého příběhu...

How I wanted to find my mum

I was small and I went to kindergarten. When we finished lunch, we had to have a nap. The teacher kept saying that when we woke up, our mum would be waiting for us. But I always got picked up by my Dad. I didn't think much of it until a friend asked me why it's always my Dad and never my Mum who picks me up. I told her that I probably don't have any, that I only have my Dad. From then on she started calling me names and laughing at me and I couldn't stand it. I was feeling very sorry, so later I ran away and went looking for my Mum...

When I came home, I asked my Dad why my Mum never picks me up, since all the other kids get collected by theirs. My Dad told me I don't have a mum, because she ran away from him and she lives close to us but she can't bear to come and see me. So I waited till the morning. My Dad brought me to the kindergarten and went to work. I ran away from the kindergarten and I went looking for my Mum. I took the bus to Neratovice to look for her. But there they told me that my Mum didn't live there anymore and told me to go away. So I did. But afterwards some lady came running after me and she said to me: "Take the train and travel to Kralupy nad Vltavou."

So I got on the train and there was some man and he told me: "Where are you going?" Such a small girl and travelling all by herself. I told him I was looking for my Mum. So we went together to the town where my Mum was living. We were talking all the way and after may be three hours we arrived there and got off the train. I asked a hundred people and so did he. Nobody knew my Mum. And finally I stopped some old lady and I asked her: "Do you know my Mum?" And I showed her a photo and told her her name. And she said: "Let's go! I know whereshe lives." So I followed her. I said good bye to the old man who had helped me, and I thanked him a lot. I ran after the lady and we went to my Mum's. When I knocked on the door, a nasty man came out and he was mean to me. I asked him: "Is my Mum here? She lives here. Her name is..." And then I showed him the photo. He kicked me out and said there is no Mum here. But I knocked on the door again. And then a lady came out and she looked like my mum. So I showed her the photo and I said I was looking for my mum. She kneeled and started to cry and said: "I am your Mum..." We hugged each other and I told her everything. She kept crying. And I was

drying her tears and saying: "Everything will be alright, Mummy! We will be together forever! You won't leave me and I won't leave you!" Then I told her I loved her and how I had missed her. My Mum told me to have a bath and eat something and then we would go to bed and that in the morning we would go wherever I wanted to. So we went to bed. I was feeling so lovely, so nice. We were sleeping and in the morning I got up with my Mum. Then somebody knocked on the door. There were two policemen there and they took me away from my Mum. I cried a lot and so did she. It was very sad. I love my Mum.

I haven't seen her since. The last time I saw her was sixteen years ago for one day. That is the end of my story...

Cena Českých kamenolomů / České Kamenolomy Prize

Marie Danyiová, SŠ Černovice, 2. ročník

Pal miro životos andro ustavos

Vičinav pes Marie Danyiová. Hin mange 17 berš. Som Buđejicatar. Andro d'etsko domovos gejlom, sar mange esas 11 berš. Miri daj esas nasvali, preklal kada man diña andro d'etsko domovos Žichovec. Ode somas pandž berš. Andro domovos man palis dochuňom andro vichovňakos Buđejicate. Prekal kada miro bordelis, so keravas andro đecakos. Začindom te keren andro vichovňakos. Somas jekh berš, neš dokerdom 9 zakladno škola. Pajis skončindžom a preligende man andro pastakos. Som pre sredno škola a učinav man pre kuchařka. E škola kamav te dokeren. Palis, sar adarik džava het, ta diňom mange godi, hoj o dživipen hin pharo a hoj kamav vareso te hen. Kamav te dokazinen, že man hin pre varesoste. Imar man hin ča jekh berš. A palis man mušinava te terdžuven pre mire pindre. Korkori man mušinava te starinen, sar savore džanas. Našti dikhas pal okulara, bo o dživipen hin pharo.

Život v Pastáku

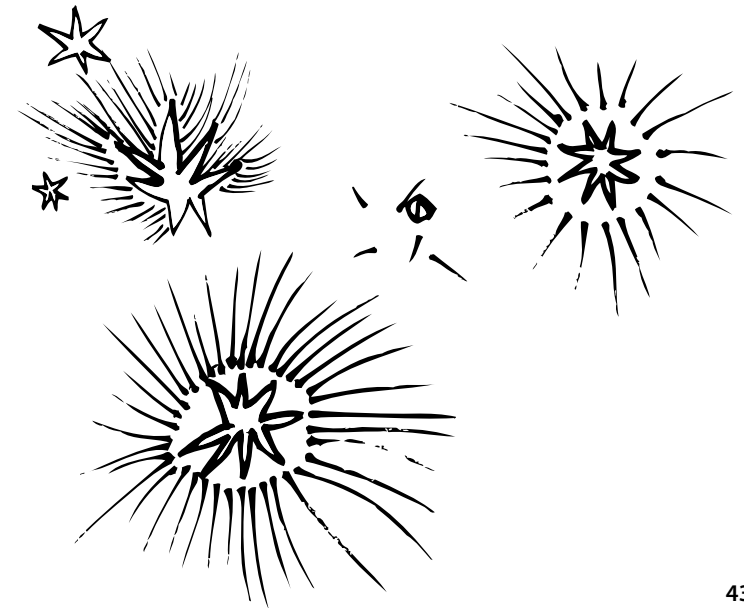
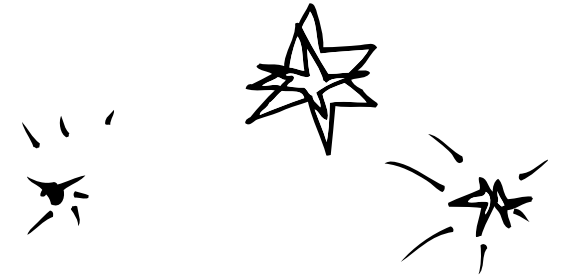
(původní překlad)

Jmenuji se Marie Danyiová. Je mi sedmnáct let a bydlím v Českých Budějovicích. Do dětského domova jsem se dostala už v jedenácti letech. Moje máma byla nemocná, proto mě dala do dětského domova do Žichovce. A tam jsem strávila pět let. Z dětského domova jsem se dostala do výchovného ústavu kvůli hloupostem, které jsme v dětském domově začali dělat. Ve výchovňáku jsem byla jeden rok, než jsem si dodělala devátý rok ve škole. Nakonec mě převezli do pastáku. Jsem na střední škole a učím se kuchařkou. Školu bych chtěla samozřejmě dokončit. Až tady v Černovicích jsem si uvědomila, že chci něčím být. Chci dokázat, že na něco mám. Jinak mám poslední rok a pak se budu muset postavit na svoje nohy. Jak všichni víme, na svět se nemůžeme koukat přes růžový brýle. Život totiž není lehký.

The life in a borstal

My name is Marie Danyiova. I am seventeen years old and I live in České Budějovice. I was put in a children's home when I was eleven years old. My Mum was ill, so she put me in Žichovec children's home. That's where I spent the first five years. From the children's home I went to a borstal because of the trouble I was always getting into at the children's home. I spent a year there till I finished nine years of compulsory education. I am in a borstal for teenagers now and I am training to be a cook. Naturally, I would like to finish my training. It was only here in Černovice I realized that I wanted to be somebody. I want to prove to others that I can do things. Otherwise I have only one year left and then I will have to take responsibility for myself. We all know we can't look at the world through rose-coloured glasses. Life is not easy.

Výtvarná část soutěže

Art Competition

1. místo / 1st place – **Nikola Kocaj**, DD Žatec, 3. ročník - volné téma (I. kategorie)

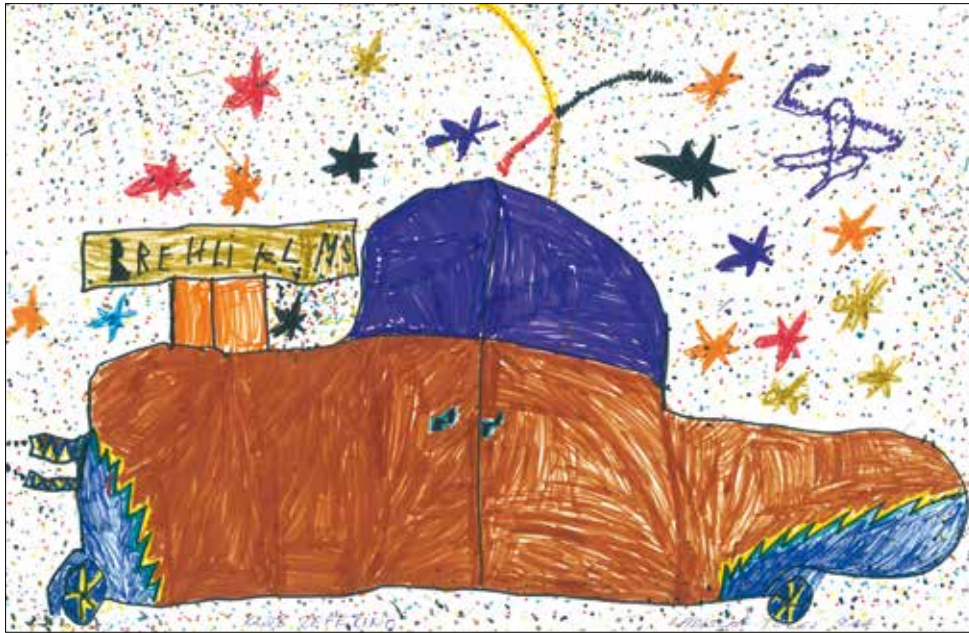
2. místo / 2nd place – **Gábina Balogová**, ZŠP Ústí nad Orlicí, 3. ročník – Co bych dělal, kdyby se ze mě stal milionář (I. kategorie)

3. místo / 3rd place – **Martin Mikuláš**, ZŠ Praha 4, Boleslavova, 7 let – volné téma (I. kategorie)

Speciální cena barevnosti / Special Recognition for Colour – **Derek Kandráč**, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 1. ročník – Čert (I. kategorie)

Speciální cena za kresbu / Special Recognition for Drawing – Ladislav Tulej, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 3. ročník – volné téma (I. kategorie)

2. místo / 2nd place – Anna Šorfová, ZŠ Školní nám., Ústí nad Labem, 6. ročník – volné téma (II. kategorie)

1. místo / 1st place – Marián Tulej, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 4. ročník – volné téma (II. kategorie)

3. místo / 3rd place – Nikola Šimonová, DD Most, K. H. Borovského, 6. ročník – Co by bylo jiné, kdybych se narodila jako Češka (II. kategorie)

1. místo / 1st place – **Sára Videcká**, ZŠ Turkmenská, Vsetín, 8. ročník – Můj domov (III. kategorie)

2. místo / 2nd place – **Daniel Dudy**, ZŠ Běžecká, Sokolov, 8. ročník – Kdy jsem se nejvíc bál (III. kategorie)

3. místo / 3rd place – **Petr Lajza**, ZŠ Zlatnická, Most, 9. ročník – volné téma (III. kategorie)

Speciální cena za kompozici / Special Recognition for Composition – **Erik Stierand**, ZŠ Máj II, České Budějovice, 8. ročník – Co bych dělal, kdyby se ze mě stal milionář (III. kategorie)

Speciální cena za figurální motiv / Special Recognition for Figure Drawing – **David Tulej**, Klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 7. ročník – volné téma (III. kategorie)

Speciální cena za dekoraci / Special Recognition for Decoration – **Matylda Jóniová**, SŠ Černovice, V Hati, 2. ročník SŠ – volné téma (IV. kategorie)

